

Kérlekintés nélkül
cikkeket csak ak-
kor küldünk vá-
szá, ha békét
mellőzünk. Kés-
zeletket hat hét-
nél tovább nem
teszünk.

Szerkesztő:
Öll., Befejeje-
tése 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISÉLŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a
szerző engedelmé-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezés mellett
szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 33.
Telefon 50-76.

TARTALOM: B.-Schwimmer Rózsa: Az anyaság védelme. – Lilly Baitz-M e r a n: Az iparművészet mint női hivatás. – Pogány Paula: A test kultúrája. – Glosszák. – Az angol szavazati jogi mozgalom. – Dirmer Gusztáv dr.. Művelt nők a bábapályán. – Szemle. – Irodalom. – Szerkesztő üzenetei. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei.

Gripenberg Alexandra bárónő, Finnország parlamenti Képviselője, májas elején Budapestre jön és a Feministák Egyesületében előadást tart. Bővebbet a feministák egyesületi rovatában.

AZ ANYASÁG VÉDELME.*

Írta: B.-SCHWIMMER RÓZSA.

A női munka mindnagyobb elterjedésével jár a kenyérkereseti munkával foglalkozó családok asszonyok számának minden országban statisztikailag kimutatott óriási emelkedése.

A természetes anyai funkciókat megnehezíti, sőt lehetetlenné teszi az a kettős megterheltség, mely ma a háztartás ellátásával a körébe eső gyermekgondozással és a kenyérkereseti munkával nehezedik az asszonyra. Magáért az asszonyért és a jövő generációk érdekében meg kell tehát védenünk az anyát terhének túlsúlya ellen. Világosan meg kell azonban különböztetnünk az anyaság természetes (fogamzás, szülés, szoptatás) és a szociális (gyermekápolás, nevelés házvezetés) funkciót. Az előbbieket erős bástyával kell körülvennünk emezeket a társadalmi fejlődés maga az anyáról mindjobban áthárítja a társadalomra. A konzervatívok az anya védelmét első sorban az anyaság szociális funkcióinak lehetővé tételével iparkodnak biztosítani, míg a fejlődés törvényeihez alkalmazkodók teljes erővel a természetes, a szó igazi értelmében vett nőies funkciók védelmét sürgetik.

Ebben az értelemben törekednünk kell egyrészt az anyaságot veszélyeztető anyagi gond kiküszöbölésére, megfelelő intézmények és biztosítás útján, másrészt a nem kívánt anyasággal járó lelki és testi bajok megelőzésére.

Mint hogy az anya védelme nem öncél, azaz senkinek sem szándéka az anyát a gyermekre családra vagy fajra való tekintet nélkül csupán magamagáért külön védelemben részesíteni, a szükséges anyaságvédelmi intéz-

*Több oldalról hozzánk intézett kívánságra összefoglaló tájékoztatást közlünk az anyaság védelmének kérdéséről. Utalunk lapunk januári és márciusi rájának tárgyra vonatkozó cikkeire is.

menyek és intézkedések sem lehetnek függetlenül egymagukban állók.

Az anyával együtt a gyermeket is védjük és minden célszerű gyermekvédelem, akarva-akaratlanul az anyát is fokozottabb védelemben részesíti.

Az anyaságot édes-keves törvényes intézkedés védi. Ezek a törvények pedig a kenyérkereseti munkával foglalkozó asszonyoknak csupán egy kis töredékére vonatkoznak. Mindössze az anyaságvédelemnek csirját ösmerhetjük fel bennök.

Az emberekből oly nehezen kiirtható véleménynek, hogy a nő kenyérkereseti munkája sajnálatos baj, melynek gyökeres kiküszöbölése kívánatos, vagy csupán alkalmi valami, amire nagyobb szükség esetén átmenetileg fanyalodik, köszönhetjük a női munka körül hozott furcsa intézkedéseknek egész sorát. Ezek közt az „anyaság védelme” címen alkotott mindazokat a törvényeket, amelyek olybá veszik a nő kenyérkeresetét, mintha azt az asszony, a család akár átmenetileg is nélkülözhetné.

Mással valóban nem magyarázhatjuk a munkásnő szülés, előtt azután hosszabb-rövidebb időre az eleső bér teljes pótlása nélkül, eltöltő törvényeket. A legtöbb kultúr-államban olyan törvénnyel találkozunk, amely a munkásnőnek biztosítja ugyan az anya és a gyermek szempontjából feltétlenül szükséges pihenési időt, csak hogy nem biztosítja egyúttal a megélhetéshez szükséges járulékot. Az ilyen törvényeket tehát nem ismerhetjük el az anyaság javát szolgálóknak.

Az első ilyen törvényt Svájcban alkották. A szövetségi tanács 1877. március 22-én hozott, népszavazással szentesített határozatával teljes 8 hétre tiltja el az asszonyt a munkától. E szünetelés lehetőleg 2 héttel a szülés előtt kezdődik és okvetlenül 8 hétig kell tartania. Mint hogy azonban semmiféle anyagi ellenszolgáltatást nem biztosítanak a munkatiltalom által eleső bérért, a gazdasági szükség e törvény kijátszására kényszeríti az asszonyokat. A szigorú ellenőrzés kijátszására a tilalom alatti időben olyan gyárban keresnek munkát, ahol nem ismerik őket. Esetleg a gyári munkánál veszedelmesebb otthonmunkába fognak.

Ugyanilyen a helyzet Hollandiában, ahol az 1889. május 5-iki törvény 4 heti munkatiltalmat állapít meg, Belgiumban (1889. december 13-iki törvény: 4 hét), Portugáliában (1891. április 14-iki törvény: 4 hét), Angolországban (1891. augusztus 5-iki törvény: 4 hét), Norvégiában (1892. június 27-iki 6 hét, illetve orvosi engedéllyel 4 hét).

E teljesen értéktelen, sőt valósággal ártalmas törvényekkel szemben előnyös a Németbirodalom, Ausztria és Magyarország erre vonatkozó törvényhozása, bár egyik sem közelíti meg a gyakorlati élet szükségleteit. Németországban az 1883. június 15-iki törvény alapján maximum napi 1,50 márka pénzsegélyt, gyógyszer és orvosi kezelést kapott a biztosított, az 1892. április 10-iki novella óta azonban csakis pénzsegélyben részesül. Ausztriában ingyen gyógykezelés és gyógyszer mellett az átlagos napibér 60-75%-át kapja a biztosított.

A szülő munkásnőnek Magyarországon az 1891. április 14-iki törvény 4 héten át ingyen gyógykezelést, gyógyszert és a betegségek esetén fizetendő táppénzt biztosított. Haladását jelent az 1907. XIX. t-c. alapján 1908. február 1-én életbelépett szabályzat. Ez a gyermekágyi segélyt 6, illetve 8 hétre biztosítja: ez időn túlterjedő munkaképtelenség esetén pedig a rendes betegségek idejére járó táppénz és egyéb illetmény élvezetébe lép a tag. Szükség esetén tehát összesen 26-28 hétig húzhatja - 6, illetve 8 hétig gyermekágyi segély, 20 hétig pedig táppénz címen - az illető tag a járulékainak kiszámításánál alapul vett átlagos napibérosszeg felét. Az ilyen alapon kiszámított táppénz a tényleges napibér felénél kevesebbet, de többet is jelenthet. Mert ha a tag pl. a 4-6 koronás osztályhoz tartozik, tehát az átlag 5 korona felére: 2,50 korona táppénzre tart igényt, munkabérének még felét sem kapja, ha 5 koronánál magasabb a tényleges munkabére, míg viszont a felénél többet, ha munkabére 4-5 korona közt áll. Nálunk azonban nincsen munka tilalom, mint a többi említett államban. Nálunk a törvény megengedi, hogy a munkásnő a lebetegedés percéig munkába járjon - mindennapi eset - s lebetegedése után akár rögtön újból munkához lásson. Munkaszereződése érvényben maradásával pihenhet 6, illetve 8 hétig, ha akar és gazdasági helyzete megengedi, de ha a gyermekágyi segély nem elég a családi szaporulat folytán emelkedett szükségletek fedezésére, akkor a magyarországi munkásnő épúgy kénytelen ideje előtt a műhelybe visszatérni, mint a svájci és a többi megfelelő jövedelemmel nem egyensúlyozott munkatiltalommal éhhalálra ítélt munkásnő.

E csonka törvények kétes előnyeit a betegsegélyző-biztosítás körébe nem tartozó kenyérkereseti munkával foglalkozó asszonyok nem élvezhetik. Az otthonmunkások a cselédek, a gazdasági munkásnők, a házi tanítónők stb. még e részleges biztosításban sem részesülnek.

Olaszország parlamentjében Rava miniszter 1905. május 27-én anyaságbiztosító törvényjavaslatot nyújtott be, amelynek elfogadása még csak most várható. A javaslat az 1902-iki olasz gyermek- és nőmunkavédelmi törvény alá eső munkásnők számára a törvényes 1 havi munkatiltalom idejére anyagi segélyt biztosít. Biztosításra kötelezi valamennyi 15-50 év közötti munkásnőt.

A járulék felét a munkaadó tartozik fizetni. Jelentős lépést ez a javaslat sem tesz, mert a német, osztrák és magyar érvényben levő biztosítási törvény mellett egyetlen előnye a munkásnők nagyobb körére való jogérvényesítése. Hézagai mellett feltűnő hátránya, hogy csak szülés után segélyezi az asszonyt, továbbá, hogy az állam által fizetendő 250.000 líra szubvención kívül az egész biztosítási teher az asszonyokat sújtja. Ez úgy gazdasági, mint etikai szempontból helytelen.

A felsorolt törvények mellett számos társadalmi intézmény szolgálja az anyaság védelmét, de a tényleges szükséglet mellett oly parányi kört ölel fel munkásságuk, hogy csupán elvi jelentőségük eshetik a latba.

A törvényes intézkedések és a főleg Németországban, Franciaországban, Olaszországban és Hollandiában fenntartott társadalmi intézmények közös hibája a probléma egyetemes átfogásának hiánya. Mindegyik az anyavédelemnek csupán egy-egy kellékét nyújtja; olyan helyzetet teremtenek, mint a sorsjáték, amelynek nyereségeire mindenki igényt tarthat, de a véletlen csak egyeseknek nyújt kisebb-nagyobb nyereményt.

Itt ott találunk valamelyes gyermekágyi segélyt nyújtó kölcsönös anyasági biztosító intézeteket, szegény anyák lebetegedésére berendezett menhelyeket, (ezek közül némelyek csak törvényes anyáknak nyújtanak menedéket, mások a törvénytelenek közül csak az „először bukkotaknak”. Vannak egyetek természetbeni kölcsönök és ajándékok - ágynemű, gyermekféhémemű, zsidó rituális eledel, stb. - nyújtására. „Hauspflege” egyetek az asszony házi munkájának elvégzésére helyettessé bocsájtanak rendelkezésre Ezek a részben tisztán jótékonyági egyesületek a nagy tömegre nézve teljesen értéktelenek.

Amíg önkéntes jóakarattól függ a nyújtandó segítség, amíg véletlen határozza meg: mivel tölti meg egy-egy társadalmi egyesület anyavédelmi programját, addig hiábavaló erő- és pénzpocsékolás az anyavédelem jegyében végzett munka. Előrehaladottabb országokban már okulnak a múlt eredménytelenségein, míg Magyarországon most készülnek a máshol már rossznak, vagy legalább is hiábavalónak bizonyult társadalmi intézményeket létesíteni.

Németországból indult ki a mozgalom, amely a probléma egyetemes megoldását keresi és elvben jórészt meg is találta. A mozgalom az utolsó években nemzetközi lett és ma minden kulturáltamban a legkülönbözőbb érdekköröket foglalkoztatja

A kérdés irodalmi feldolgozása Olaszországból indult ki. Prof. Paolina Schiff* az Irodalmi kezdeményező, őt a belga Louis Frank „L'assurance maternelle” című nagyobb munkájával követi. Évekig e több nyelvre lefordított Frank-féle könyvre alapítják a mozgalmat, amely így helytelen irányba is telerődött. A legutolsó években azonban végre nagy önálló irodalmai támadt a kérdésnek. Az eddig megjelent terjedelmes irodalom meglepően mutatja, hogy a káoszról tulajdonképpen még mindig nem bontakozott ki a probléma egysége. De önálló elemei sem jegecesedtek ki határozott körvonalakban.

Nálunk újabban a társadalom látszólag élén-

Instrizione di una cassa d'assicurazione per la maternita, Milano, 1895.

kebben foglalkozik a kérdéssel. Amikor Forth Henrietta, az ismert német szocialista író és agitátor a Feministák Egyesületében előadást tartott a kérdéstről, nemcsak a természet megtöltő közönség vett élénk részt a vitában, hanem az egész magyar sajtó heteken át visszhangzóit az anyaságvédelem problémájának tárgyalásától. Anyaságvédelmi egyesületek alakítását egyszerre három oldalról is hirdetik. Az embaras de richesse a kínálózó lady patronessek kényelmetlen sokaságával magyarázható. Ez az alapítási buzgalom tehát kétes értékű.

A külföldön napvilágot látott törvényjavaslatok közül legjobb a „Verband fortschrittlicher Frauenvereine” által a német birodalmi gyűlés elé 1905-ben és a „Bund für Mutterschutz” által 1907. június havában terjesztett, részletesen kidolgozott javaslat.

Magyarországra nézve azonban ezek sem alkalmazhatók. Nem mintha az anyaság védelmére vonatkozólag más okok és belátások vezethetnének bennünket, mint a franciákat, olaszokat vagy németeket. Csakhogy nálunk bizonyos tekintetben teljesen kész alap kínálkozik az anyaságvédelem intézményének továbbépítésére.

Az anyaságvédelem főcsoportjai: a szülés előtt, alatt és után szükséges pihenési idő anyagi biztosítása és az egyéb jogi, etikai és társadalmi követelések

Az első csoportnak a betegsegélyezési törvényünkön kell felépülni. Ki kell bővíteni a biztosításra kötelezettek körét, az összes évi 3000 koronán alul kereső nők biztosítási kötelezettségével. Önkéntes biztosításnak tág tér nyitandó. A fizetendő gyermekágyi segélyt legalább is a rendes munkabér teljes összegére kell felelteni. A munkatiltalommal kötelező pihenési idő pedig a szülés előtti 2 hétre is kiterjedjen.

Ha a betegsegélyezés keretében megoldandó anyasági biztosítás terhelt valamennyi biztosítottra szétosztjuk, különböző alapon megejtett számítások szerint a járulékok nem emelkednek elviselhetetlen tehette akkor, ha az állam a gyermekvédelmi kiadásaihoz hasonló állami hozzájárulással viszi keresztül a biztosítást.

A külföldi számítások ijesztő arányai nem rémíthetnek bennünket. Azok mind „szoptatási premiiakkal” terhelik költségvetésüket, ami nálunk felesleges, mert gyermekvédelmi törvényünk sokkal messzebbmenő mértékben nyújt, – ha más néven is – szoptatási segélyt, mint ahogy más országokban az érdekeltek eddig még csak követelik.

A lobbi követelés közül legkönnyebben megoldhatók a gyermekvédelmi intézménnyel kapcsolatosan megvalósíthatók.

Ha az állami gyermekmenhelyeket a szülés előtti időre szükséges intézményekkel bővítjük ki, egy kész orvosi és adminisztratív organizációt használunk ki. Igaz, hogy a gyermekmenhelyek személyzete nem élvez szinекurákat, az új munkakör pedig nagy terheket róna rá, de a személyzet szaporítása korántsem olyan költséges, mint ha a külföldi minták szerint külön Mütterheimeket szerveznének, teljesen külön adminisztrációval. Az anyák szülés utáni felvételére a menhelyek amúgy is berendeztek. A gyermekvédelmi törvényünk által gyakorolt anyaságvédelem ugyanis a gyermek születésének percétől kezdődik. Csak a már megszületett gyermek érdekében védi az anyát.

A szülés előtti védelem hiányát pedig nemcsak az anya, hanem a gyermek is sínyli. Az anyaságvédelemnek ez a része elengedhetetlen kiegészítése állami gyermekvédelmünknek. A menhelyek munkásságáról szóló jelentések gyermekhalálzási statisztikája mellett is találunk erre célzó megjegyzéseket.*

A szülés utáni segélyről gondoskodik az 1901: VIII. és XXI. gyermekvédelmi törvény. Szabályzatának 29. §-a szerint:

„Ha a gyermek életérdeke megkívánja, hogy édes anyja a szoptatás egész időszakában maga szoptassa és ha a gyermeknek intézetben kívül való elhelyezését a gyermek egészségi állapota megengedi: az igazgató-főorvos a gyermeket a szoptatás időszakának s az ezt követő egy hónapnak tartamára a telepen kivételesen édes anyjával együtt helyezi el arra alkalmas családnál. Ez esetben a tartásdíjat az anya élelmezéséért kell fizetni”.

A paragrafus súlyos hibája a feltételes alkalmazás, mert nem lehet kétség, hogy minden gyermeknek létérdeke, hogy szoptatásra képes anyja maga táplálja. De másrészt ez a megoldási mód nem alkalmas olyan munkásnők számára, akik 10-12 havi szoptatási szünet alatt kenyérkereseti munkájuk helyét elvesztenék. Másrészt a nem szakmunkás – cseléd, napszámos – asszonyra nézve sem előnyös, ha ilyen hosszú időre foglalkozás nélkül marad. A szabályzatban említett szakmunkára képesítő intézmények pedig még nem léteznek. Az anya és a gyermek együttes érdekének legjobban megfelel a szabályzat 28. §-ában megállapított lehetőség:

„Az igazgató-főorvos a menhely kötelékébe felvett gyermeket a szoptatás időszakának és az ezt követő egy hónapnak tartamára édes anyjának gondozásába adja, ha ezt a gyermek érdeke javasolja. Az édes anya – gyermek-tartás címén – megfelelő segélyezésben részesül, mely nem lehet nagyobb, mint a rendszeren fizetett gyermek-tartásdíj háromnegyed része. (A rendszer tartásdíj 14 koraosa.) A segélyezés mértékét az igazgató-főorvos állapítja meg.

A jelentés szerint 1904-ben 5351 csecsemő közül 430-at helyeztek el az anyánál, 1271-et az anyával együtt; 1905-ben 5656 csecsemő közül 481-et helyeztek el az anyánál, 1323-at az anyával együtt.

E számok kicsinyek az anyaságvédelem szükségletei szempontjából, de gyakorlati illusztrációk a gyermek- és az anyaságvédelem elválaszthatatlanságáról.

A szervezendő anyamenhelyek pompás mintát talál-

* A 218 elhalt gyermek közül 126 házasságon kívül született. Ennek nemcsak társadalom-etikai, de nagy szociális jelentősége is van s nagy befolyással van az így született gyermekek sorsára.

Ily körülmények közt nem lehet szó az anyák védelméről a terhesség folyamán, pedig a teherben lévő nő védelme a születendő gyermek védelme, mert az ilyen nők nagy része nehéz munkával tartja fenn magát terhességének legelőrehaladottabb idejéig. A terhesség utolsó idejében megkeresettségük csökken ezért nélkülöznek, nyomorognak. Anyaságuknak „szégyene” s egyéb szociális okok a magzatelhajtás megkísérlésére ösztönzi nagy részüket. Mindezt a születendő gyermek is megsínyli, fejlődése gátolt, ellenállóképessége csökken. A szülés és a betegágy idejét sem töltik kedvező körülmények közt, úgy hogy a menhelybe korán került anyák jelentékeny része elcsigázva, rosszal táplálva, elgyöngülve kerül élénk, apadt szoptatóképességgel, elhanyagolt emlékekkel, számosnál a méh visszafejlődése sem ment végbe s ezért méhvézése is van”. Jelentés az áll. gyermekmenhelyek 1905. évi munkásságáról. A nagyváradi igazgató jelentéséből. Budapest, 1907.

hatnak a berlin-schönebergi Mütterheimban. Az állami anyamenhelyeket községenként szervezendő Hauspflege intézményekkel kellene kiegészíteni, hogy a házas asszonyok is háztartási gondok nélkül pihenhetnének szülés előtt 2-3 hétig és szülés után legalább 6 hétig

Amint általánosodik a betegek kórházi ápolása előnyének elismerése, úgy népszerűsíthető volna a menhelyekben való lebetegedés. Ez nemcsak a gyermekhalandóságot csökkentené, hanem gátat vethetne az anyák gyermekágyi lázban való elpusztulásának, amely nálunk. Semmelweis hazájában, még mindig óriási arányú Népetgyilkoló bábaügyünk is gyökeresen változnék, ha a butaság és babona ezernyi áldozatait kivonhatnák művelletlen bábáink hatalmi köre alól.

Óriási tehertől szabadulhatna a gyermekvédelmi intézmény, ha az országszerte kellően megszervezett napközi otthonok megadnák az anyáknak a házon kívüli kenyérkereseti munkának a gyermek veszélyeztetése nélküli lehetőségét. Az anyaság szocializálható munkáinak mielőbbi társadalmosítása nagy mértékben csökkentheti az állami gyermekvédelem terheit.

Mindez azonban részlet: színfoltok, amelyek csak akkor adják majd a teljes kép benyomását, ha az egyes részletek közt tágongó űrt áthidaljuk, ha az intézményes védelmi biztosítékokat az anyaság igazi megvédéséhez szükséges olyan jogi reformokkal is összekötjük, amelyek az anyaság kevésbé farizeus értékelésére vezetnek. Értem a törvénytelen anyának és gyermekének a törvényessel való egyenjogúsítását, ami korántsem olyan távollebegő lehetőség, mint ahogy a nyárspolgárok hiszik. Ahol a nők megfelelő befolyáshoz jutnak, ott ez a követelés rögtön napirendre kerül. Látjuk ezt újabban a finn példán. Finnországban most fekszik a 19 nő-képviselő erre vonatkozó törvényjavaslata a parlament előtt. Ezek az asszonyok, bár 5 konzervatív van 7 szocialista és 7 liberális mellett, teljesen megegyeznek ebben a követelésben, amelynek égető szükségességét tényleg elsősorban a nő érzi.

Az anyaságvédelemnek igen fontos eszköze továbbá a fajnesítésre nem alkalmas egyének (átörökölhető betegségben szenvedők, stb.) szaporodásának törvényes megakadályozása, a fajnesítés tehetségeit megállapító tudományos elvek szerint

Mindezoknál az intézményeknél, amelyeket a törvényhozás és társadalom az anyaságvédelem javára szervez, szemmel kell tartani azt a tényt, hogy ez a védelem – mint az éremnek két fele – teljesen elválaszthatlan a gyermek védelmétől.

A gyermek a jövő férfja és nője, így az anyaságvédelem a jövő generációk erősítését, nemesítését jelenti.

AZ IPARMŰVÉSZET MINT NŐI HIVATÁS.

Írta: LILLI BAITZ-MERAN.

Az iparművészet gazdag forrását a nők még kevésbé használták ki. Bár előttük a legtöbb iparművészeti iskola nyitva áll és sűrűn látogatják is azokat, iparművészeti pályára csak nagyon kevés asszony lépett, kivéve azon iparágakat, melyek ősidőktől fogva a nők kezében voltak,

ú. m. a csipkekészítés, műhímzés és műszövés. Azt hiszem e tényállást két dolog okozza. A gyakorlati kiképzés lehetőségének hiánya egyrészt, az iparművészeti pályák iránti közfelfogás másrészt. Ami ezen közfelfogást illeti, szintén két dolgot kell szem előtt tartanunk, és pedig: milyen állást foglalnak el e kérdéssel szemben az értelmiségi körök és az iparos-körök.

Érdekes megfigyelni, hogy az ipariskolák nótanulói mely rétegből kerülnek ki. Többnyire az értelmiségi osztályból, ellentétben azon körülménnyel, hogy a férfinnövendékek nagyobb része iparos-körökből. Leginkább asztalosok, rézművesek, lakatosok, aranyművesek, esetleg nyomdatulajdonosok és kárpit- vagy szövőgyárosok fiai. E fiúk „művészetet” akarnak az iskolában tanulni, a mesterséget otthon sajátítják el. Pl. egy ékszerész, kinek egy fia és egy leánya van, a fiát valószínűleg megtanítja saját mesterségére, de magasabb kiképzés céljából mindenesetre elküldi valamelyik iparművészeti iskolába, a leánnyal pedig – ha szintén az üzletben akarja felhasználni – végeztet egy kereskedelmi tanfolyamot, hogy esetleg a könyvelést végezze, tekintet nélkül arra, hogy talán éppen a leány az, kinek e pályához nagyobb a tehetsége. Innen származik az, hogy azok a körök, amelyekből a legjobb iparművészek kerülnek ki, amelyek a régi hagyományok és alapos tudás birtokában, új irányok és célok megteremtésére vannak hivatva, asszonyaikat nem képesítik iparukra.

Ezzel szemben az értelmiségi körök leánya, ha tehetsége és kedve művészi dolgok felé hajlik – és ha egyáltalában megengedik neki, hogy tehetségét művelje – 9/10-ed részben festő-iskolába iratkozik. Tanul festeni és rajzolni. De sokan, kik azzal a meggyőződéssel léptek e pályára, hogy „művészek.. lesznek, évek múltán rájönnek, hogy tehetségük nem elegendő a nagy művészethez. Ekkor bevonják vitorláikat, pályát cserélnék és átlépnek az iparművészet terére. Itt is leginkább megállapodnak különböző tárgyak tervezetésénél, szerencsét próbálnak hol ezzel, hol azzal a technikával, anélkül, hogy egyben tökéletesen kiképeznék magukat. Talán el is adnak egyszer egy friesmintát, egy teáskanna-tervezetet vagy efélet, de ha kenyérüket kénytelenek megkeresni, főhivatásnak mégis a tanítást tekintik, mert több az eshetőség arra, hogy biztos jövedelemhez jussanak. Az a kis töredék, mely kezdettől fogva helyes felismeréssel és öntudattal lép a praktikus művészetek terére, hajótörést szenved a gyakorlati kiképzés nehézségein.

Az iskolák nagyjában nyitva állnak a nők előtt, a műhelyekbe azonban nem bocsájtják be őket. Sehol sem fogadnak leányt inasnak; bármily tehetséges is, csak nagyon nehezen kínálkozik alkalom arra, hogy a dilettantizmusnál többet sajátíthasson el az illető mesterségből.

A hiányt felismerve, újabban már az állami iskolák is nagyobb súlyt helyeznek a gyakorlati munkára, egyes művészek is, az uralkodó szükséglet hatása alatt, iskoláik mellett műhelyeket rendeztek be, hol a tanulók a gyakorlati tudást elsajátíthatják. Így pl. alapos oktatást nyújt! Münchenben a Debschutz-iskola; Berlinben, Albert Reimann iskolájában pedig a tanulók igen sokoldalú kiképzésben

részesülhetnek. A nőknek ezen iskolákban alkalmuk van művészi vezetés mellett minden téren a gyakorlati kiképzést is elsajátítani. Tanműhelyek vannak fa- és elefántcsontfaragások részére foglalkoznak véső és intarsia munkával, súlyt helyeznek agyagmintázásra és gipszmodellek öntésére. továbbá a bronzöntvények megmunkálását is minden részletében tanítják. Ezen módszer jó oldala különösen abban nyilvánul, hogy az egyes tárgyak gyakorlati kivitele folytán a tanuló megismeri a technika összes sajátosságait és nehézségeit és aki egyszer az anyagot ismerni és becsülni tanulta tervezeteiben sohasem fogja elnyomni vagy számításon kívül hagyni annak sajátosságait, legyen az akár fém, akár agyag, fa vagy kő

Az a sok rossz, értelmetlen iparművészeti termék leginkább a felhasználandó anyag és a feldolgozási módszer hiányos ismeretének eredménye. A modern segédeszközökkel utóvégre mindent megcsinálhatunk, épügy, mint ahogy a cirkuszban kigyóemberek léteznek, kik fejüket hátulról lábaikon keresztüldugják. Pedig senki sem állíthatja, hogy az emberi test ilyen kifícamódásokra van teremtve és hogy ilyen eltorzulásokban éri el szépsége tetőfokát. Azonban még mindig akadnak emberek, kik el vannak ragadtatva, ha egy üvegszese olyan, mintha márványból volna, ha a faberakás festménynek látszik, egy festmény intarsziának, egy bronzöntvény, mintha kovácsolva volna, egy vésett dolog, mintha géppel préselték volna, pedig ily esetekben az anyaggal csak az történt, ami a kigyóemberrel a cirkuszban.

Minél kisebb a gyakorlati kiképzés, annál valószínűbb az értéktelen munka előállítása. Miután nők számára a technikai kiképzés lehetősége annyira meg van nehezítve, a jól képzett férfierőkkel nem versenyezhetnek. Leginkább csak alkalmi munkákhoz jutnak, míg férfikollégáik biztos állásokat nyernek minden létező iparágban.

Mindazonáltal sikerült már nőknek önálló iparművészeti foglalkozásra is szert tenni. A bécsi iparművészeti iskolából, melynek igen jó kerámikai osztálya van, öb kiváló női erő került ki, kik porcellángyárakban jól jövedelmező állásokhoz jutottak. Egy másik növendéket Amerikába hívtak játékszertervezőnek. Gazdag és érdekes működési tér nyílt számára. A már említett Albert Reimann-féle iskola növendékeinek nagy része is megfelelő foglalkozáshoz jutott. Az iskola egy volt növendéke meg pl. egy terracotta-gyárban kapott alkalmazást, hol a modelleket tervezi, egy másik növendék egy nagy áruházban a kirakatok rendezésének művészi terveit készíti.

Mint ékszerészek is kitűnően beváltak és valószínű, hogy a műipar minden ágában megállják helyüket. Csak az szükséges még, hogy az ipariskolákat megnyissák a nők előtt és lehetővé tegyék nekik a kiválóbb mestereknél való inaskodást. Azok a leányok pedig, akik iparművészeti pályára lépnek, jöjjenek tisztába azzal, hogy az iparművészet nem a művészet egy töredéke, hanem annak minden egyes ága sok évi komoly előkészületet kíván, sok szorgalmat, sok türelmet, sok tudást. Csak ekkor léphetik túl a dilettantizmus határát, amelyben ma fájdalom kevés kivétellel mindegyik benreked.

Fordította: P. P.

A TEST KULTÚRÁJA.

Írta: POGÁNY PAULA.

(Befejezés.)

Belenyugszunk a nők „fiziológiai inferioritásába” és nem tudjuk, hogy rugalmasak, mozgékonyak, erősek és kitartóak lehetnének.

Pedig lehetnének szépek, erősek, karcsúak, egészségesek, rugalmasak, sőt mozdulataink is kecsesek lehetnének, ha annak a megértésére jutnánk, hogy az izmokat nem mint a természet által reánk rótt terhet kell cipelnünk, hanem mint szervezetünk fontos tényezőit, rendszeres, megfelelő munkával kell hivatásukra alkalmassá tennünk.

Amint eddig tapasztaltuk, a háztartásban végzett céltalan ide-oda kapkodás csak elhízást, nehézséget, az otthonülésre irányult törekvés pedig tényleg a nők fiziológiai inferioritását eredményezte. Keresnünk kell tehát, miképpen juthatnánk a mostani viszonyok között is helyes irányba.

Célunkat egyedül a testgyakorlás szolgálná, mely alatt azonban nem egyes izmokat túlfejlesztő sport értendő, hanem az összes izmok egyenletes fejlesztésével járó torna. Az általa fejlesztett izmok jobban táplálkoznak, mert a vérkeringés erősebb lesz, a véredények kitágulnak, ennek következménye, hogy az izmok életképesebbek, nem fáradnak el oly hamar. A test rugalmassága és cselekvőképessége fokozódik, a lélekzetvétel erősebb, míg a közvetett hatás a szellemi frissességben, az állandó jó hangulatban és élénkségben nyilvánul. Az ember érzi, hogy ura erőinek, élvezi testének könnyedségét és életképességét.

Bizonyos, hogy eleinte a szokatlan munkától a merev inakat kellemetlen érzés fogja el, de rövid időn belül a rendszeresen gyakorolt mozgások szükségletté válnak, sőt fizikai élvezetet okoznak. Eltekintve ezektől, a mozdulatok felszabadulnak, természetesebbek lesznek és a bizonytalanság okozta félszesség észrevétlenül eltűnik. Ez a hatás idősebb egyéneknél is mutatkozik. Bámulatos, hogy a rendszeres torna még egészen elhízott nőket is előnyösen megváltoztat.

A külföldi irodalom erősen foglalkozik a női testnek torna útján való fejlesztésével. Mindenütt hangsúlyozzák, hogy sok emberi nyomorúság a nők fiziológiai elsatnyulásában, illetve a testet fejlesztő törvények nem ismerésében keresendő. Nemcsak önmagukat hanyagolják el, hanem mint gyermekeik egészségének gondozói, a jövő generáció elsatnyulása ellen sem küzdhetnek, személyes tapasztalatok és teoretikus tudás híján.

A női test kultúrájával foglalkozó legkiválóbb művek egyike dr. Bess M. Mensendieck asszonynak „Körperkultur des Weibes” című könyve.* Nagy tudással, német alaposággal van megírva. Instrukciói olyan világosak és szuggesztív hatásúak, hogy a gyakorlatok az olvasó előtt kívánatosakká is válnak. Bemutatott gyakorlatai a legprecízebbek, úgy hogy a rendszeresen tornászó egyének is kitűnő hasznát vehetik otthoni szabadgyakorlataiknál. Minden tekintetben radikális felfogásával azonban nem egyezik a reformruha elleni érvelése. Szerinte a faj kiválasztás érdekében szükséges a női idomok feltüntetése, amit a reformruha állítólag nem tesz meg. Hogy

* Verlagsanstalt F. Bruckmann A.-G. München. M. 3,80.

a fajkiválasztás érdekében fontos-e a női idomok erőszakos érvényre juttatása, az vita tárgyát képezheti, tény azonban, hogy a reformruha az idomokat nem tünteti el, hanem azáltal, hogy a testhez simul és nem feszül, a vonalakat enyhíti és minden erőszakos domborítást mellőz. A könyvében reformruha gyanánt bemutatott norvég népviselet pedig impraktikus, csúnya, a mell fölött sűrűn beráncolt szoknya, mely talán megfelel Mensendieck asszony abbéli aggodalmának, hogy a teljesen elrejtett formákat, mivel közszemle előtt rejtettek, esztétikai szempontból elhanyagolják. Nagy mulasztást követett el azzal, hogy nem tanulmányozta jobban a reformruha kérdését.

Margarethe N. Zepler „Erziehung zur Körperlichkeit” című könyvében* éppen a reformruha szépségét és praktikus voltát hirdeti. Könyve főleg a női test esztétikai kiművelését tárgyalja. Rajong a calisténikus gyakorlatokért, melyek nem annyira a test erejét, mint a mozdulatok kecsességét tökéletesítik. A bemutatott gyakorlatok azonban nem igen győzik meg az embert igazáról, mert modelljei szűk, ünnepi ruhákban kiöltözve, nagyon távol állnak a szépség fogalmától. Könyvében felemlíti, milyen kívánatos volna, ha intelligens nők az u. n. „Physical Culture” (testfejlesztő) pályára lépnének. Ez a pálya még teljesen kiaknázatlan. A vele foglalkozók pedig nem csak nemes missziót tölthetnének be, hanem nagyon szép jövedelemre is szert tehetnek. A pályára előkészítő tanulmányok elvégzése nagyon költséges, pl. Madame Bergmann-Österberg londoni tornatanító-képzőjében a kétéves kurzus kb. 6000 koronába kerül.

Nagyon praktikus házi használatra Deborah Primrose munkája (Beauty of Figure)...** Világosan, röviden bemutat és magyaráz szabad gyakorlatokat. Akinek elfoglaltsága nem engedi, hogy valamely tornatanfolyamon résztvegyen, jó hasznát veheti. Érthetetlen, hogy az ügyes, okos könyv-illusztrációk modelljei magassarkú cipőben tornáznak.

A tapasztalat azt mutatta, hogy a testedzés iránt nagyon lelkesedő emberek, ha el is határozzák, hogy gyakorlataiknak naponként egy bizonyos időt szentelnek, rövidesen szomorúan látják, hogy mindenre van idejük, csak a tornára nem jut. Ellenben, ha csatlakoznak valamilyen tornacsapathoz, mely rendszeres időben, szakavatott vezetés mellett végzi gyakorlatait, biztosabban kitartanak mellette.

GLOSSZÁK

A militarizmus szelleme. Közoktatásügyünk pápája Apponyi Albert gróf, a „békeapostol”. A liberális államférfiú. És amint az ő liberalizmusa nem tűri a klerikálisok korlátozását úgy a békepropagandájával is összefér a militarizmus szellemének olyan terjesztése, amilyent a közoktatásügy kispapjai most műveinek. Calderoni kirakatának bámulói gyönyörködhetnek abban a fényképgyűjteményben, amely egy újpesti fiúiskola tanulóit mutatja be elülről, hátulról és oldalról, amint a gyerekek „a megszólalásig hűen utánzótt” Manli-

cher-puskákkal, fakardokkal katonai gyakorlatokat végeznek. Tudjuk, hogy nemcsak az újpesti tanárok büszkék a katonai eredményre. Hazánk mind több és több középiskolájában honosítják meg a rendszeres katonai gyakorlatokat. Hja, de a békeszeretetében Björnson gyanúja által olyan mélyen sértett Apponyi gróf a közoktatásügy minisztere!

Nincs semmi kétsége benne. Már mint Mezei Ernő publicista úrnak abban, hogy anarchisták ők, ezek a politikai feministák. És nincs semmi kétségem benne, hogy rendszeres logikájuk, látszólag szelíd elméletük mögött valami mélységes, sötéten lobogó egyéni gyűlölet a férfiak ellen, agitációjuk hajtóereje... A drámai képzetű. publicista „úgy látszik” nem meri rendszeres logikánk és szelíd elméletünk alapját szemügyre venni, fél a mögöttük izzó szenvedélytől. Beéri hát a látszattal. Ez a gyávasága azonban halás és egészséges. A lobogó valóság nem győtri álmait, nem rongja étvágyát. Nincsenek kétségei és legnyugodalmasabb állapot, amikor az embert kétség nem győtri. Hála az egek urának, hogy Mezei Ernő publicista úr nyugalma és egészsége a feministák részétől nincsen veszélyben!

Miért Kívánjuk a nők választójogát?

Kompetens és jóhiszemű kultüremberhez valóban méltó, tárgyilagos, tudományos meggyőződéstől diktált választ adott erre a kérdésre Gerő Ödön, a Pesti Napló egyik oszlopa. Mindenki okulására közöljük e válasz lényegét. A feministáknak a politika „mint a megélhetés és a szereplés eszköze kell”. Gé úr nagylelkűen elismeri, hogy „azok a feministák, akik a politikai kenyeret jónak s a politikai föltűnést szépnek tartják, megérdemlik, hogy abból a kenyérből egyenek s ebből a föltűnésből részt kapjanak... Cikke folyamán még tárgyilagosabb lesz Gé úr Szinte átszellemül fanatikus objektivitásában, amikor elrendeli, hogy „ha néhány nő minden áron mandátumot akar s minden áron a fórumon lebzselni, vagy ágaskodni akar, ne követeljük tőlük a minden árt, hanem juttassuk nekik „a lehető legolcsóbb áron... Gé úr a nyitrai Új Lap szellemi nívójának magaslatáról még néhány megállapítást mond a feministák természetrajzáról. Öszintén elismerjük, hogy Gé úr objektivitásának magas fokát nem érjük el, azért tisztelettel mellőzzük a „feleselést.”

Az imádat tárgya. „... az eszményünk, az istenünk. Éppen a gyengeségét imádjuk. Azt a lágyságot, amely ránk szorul, a mi támaszunkra, – óh ez az Ön villamosa. Kezeit csókolom Nagysád Végtelenül örvendtem.” A hölgy elrobog s a legközelebbi villamos kocsira a gavallér útjára visz. Amint a déli óra villamosváró serege megrohanja a kocsit, a gyengeség imádója acélkarjaival utat tör a tömegen és nagy igyekezetében a tisztviselőkisasszonyok egyikét úgy megrúgja, hogy a mentőkért kellett telefonálni. A gavallér azonban valószínűleg tovább is rajong a férfi izmos karjára támaszkodó gyenge nőkért.

* Bard Marquardt & Co. Berlin. M. 2.–

** W. Heinemann London. Ára 2½ sh.

A kétszínűek. A feministák egyesülete április 5-iki nagygyűlésének egyik szónoka felemlítette, hogy a polgári antifeministák szocialistának, a szocialista antifeministák pedig polgárinak szidják a feminista mozgalmat Ladányi Ármin dr., kit „a párt esze” néven tisztelnek, erre közbeszólt, hogy a feministák kétszínűek, azért látja őket mindenki más-más színűnek, A feministáknak jó lesz ebből a betegségből kigyógyulni. Hiszen valóságos perverzitás minden párt előtt az antipatikus ellenpárt elveit „tettetni”.

AZ ANGOL SZAVAZATJOGI MOZGALOM.

Ez évi február 28-án érte el a női szavazati jogi mozgalom legnagyobb sikerét az angol parlamentben. A Mr. Stanger benyújtotta javaslatot éjkor fogadták el második olvasásban túlnyomó többséggel: 271 szóval 92 ellen

A siker nagy, de mindamellert nem jelent egyebet mint megint egy lépést az elméleti elismeréstől a gyakorlati megvalósításig vezető hosszú úton. Az angol parlamentben minden bill kétszeri olvasáson és szavazáson megy keresztül, mielőtt a tulajdonképeni megvitatás alá kerül. Eddig a pontig még a női szavazati jogra vonatkozó egyetlenegy bili sem került; valamennyit „agyonbeszéltek”. Az elnök és a ház nem engedték a vitát az előírt időn belül befejezéshez és szavazáshoz jutni. Február 28-án ez megtörtént. Szavaztak, a javaslatot az említett nagy többséggel elfogadták és az illetékes bizottsághoz utalták. A bizottsághoz való ezen utalás által, amelyet mint a szavazás kikényszerítésének egyetlen eszközét maga a javaslat benyújtója indítványozott, a javaslat újból abban a veszedelemben forog, hogy erre az ülészakra el van temetve, hacsak a kormány magáévá nem teszi. Erre törekcsenek most a női szavazati jog barátai. „To save the bill”, „megmenteni a törvényjavaslatot” a jelszavuk.* A miniszterek többsége a javaslat mellett szavazott ugyan és csupán négyen voltak ellene, a kormány szónoka, Herbert Gladstone azonban, bár pártolta a javaslatot, kijelentette, hogy a kormány nem exponálhatja magát a javaslat miatt, mert magukban a pártokban sincs teljes egyetértés ebben a kérdésben. Jóllehet a női szavazati jog barátai azt hiszik, hogy több mint 400 szavazatuk van a parlamentben, ezek a legkülönbözőbb pártok között oszlanak meg. A javaslat ellenzői részben elvi álláspontot foglalnak el, részben pedig csak ezt a javaslatot ellenzik, mely a nők számára ugyanazokkal a korlátozásokkal kívánja a szavazati jogot, amelyek a férfiak számára fennállanak. Sok képviselő ebben újabb hátrányt lát az alsóbb néprétegekre nézve és ezért csak az általános női szavazati jogról akar hallani. Ezt kívánja a választójogért küzdő asszonyok legnagyobb része is. Mindezeknél fogva valószínű, hogy a kérdés ebben az ülészakban nem jut dülőre, hanem csak a nézetek újabb tisztázása és a közvélemény behatása alatt történik döntés. Hogy ez a közvélemény már mennyire kialakult, kitűnik abból, hogy a kérdés leghatározottabb ellenségei is kijelentették a vitában, hogy a női szavazati jog immár a „gyakorlati politika” kérdése és „politikai jelentőséggel” bír.

*E törekvést az angol kormányválság alkalmasint meghiúsította.

Hogy ennyire jutott a kérdés, ez az angol nők fáradhatatlan tevékenységének és évtizedek óta megnyilvánuló politikai képzettségének, de főleg a legutóbbi Időkben tanúsított bátorságuknak és agitációs erejüknek az eredménye.

Az egész választójogi mozgalomnak, de főképen az annyit ócsárolt „suffragettek” működésének tiszta képét nyújtja Mrs. Annie Cobden-Sanderson-nak egy nemrégiben Brooklynben tartott beszéde. Mrs. Cobden-Sanderson Richard Cobdennek, a híres angol politikusnak és a szabad kereskedelem úttörőjének leánya. Beszédét az édesatyjára való emlékezővel kezdte. Gyermekkorában véletlenül végighallgatott egy beszélgetést az amerikai polgárháborúról. John Bright quaker abbéli nézetének adott kifejezést, hogy a háborút semmi sem igazolja, Cobden Richard ezzel szemben kijelentette, hogy egy dolog van a világon, amelyért szabad harcolni és ez a szabadság. „Van bennem valami atyám szelleméből” mondja Mrs. Cobden-Sanderson, „mert ha a szabadság egy kérdéséről van szó, érzem, hogy érdemes érte küzdeni, börtönbe jutni, minden gyalázatot, gúnyt és szennyet elviselni, melyet az ellenségeink ránkzúdítanak”. Az angol szavazati jogi mozgalom fejlődéséről a következőket mondta: „1832-ig a nők, már mint azok, akiknek birtokuk volt, nem voltak kizárva a választójogból, ha igen kis számban éltek is ezzel a jogukkal. Abban az időben egész Angliának mindössze 70.000 választópolgára volt. Mikor azután 1832-ben a középosztály is kapott választójogot, az asszonyokra nem terjesztették azt ki, hanem a törvényben a „person” (személy) szó elé odatették azt, hogy „male” (férfi). Néhányan már akkor protestáltak az ellen. Abban az időben általában alig volt még politikai élet. Csak akkor állt be gyökeres változás, amikor a középosztály jutott uralomra. 1876-ban még jobban kiterjesztették a választójogot; a városok munkásságát is bele vonták, ami nem ment kemény küzdelem nélkül. Egy várost felgyújtottak, nagy zavargások voltak, amíg végre megtörtént az, ami mindig megtörténik, ha egy dolog igazán komollyá válik: az ellenség engedett és a küzdők elérték céljukat. John Stuart Mill ezidőben tagja volt az alsóháznak és foglalkozni kezdett a női választójog kérdésével, amely meggyőződése szerint mindennél fontosabb volt. 1499 nő aláírt egy petíciót, de oly félnékek voltak, hogy remegve vitték a kérvényt az alsóházba és a kapuhoz érve megkértek egy öreg almáskofát, hogy hogy rejtse el a tekercset, amíg megtalálják John Stuart Millt. Ez a petíciót ezekkel a szavakkal vette át: „Most már biztos vagyok a győzelemben”. Keservesen kellett azonban csalódnia. Az ellenzék túlságosan nagy volt. Mikor 1882-ben újból a választójog kiterjesztéséről volt szó, az asszonyok protestáltak, de Gladstone, aki akkor a legfőbb hatalommal rendelkezett, azzal fenyegetődött, hogy az egész javaslatot megbuktatja ha a nőkre is vonatkoztatják. Ezután a szavazati jogi mozgalom hosszú ideig nem fejlődött, de nagy női pártok keletkeztek politikai alapon. Konzervatív oldalon a „Primrose league”, mely nevét lord Beaconsfield kedvenc virágától vette, a másikon a több százezer tagot számláló Woman's National Liberal Federation, amely intenzíven résztvevett a választási munkában minden, a liberálisokra nézve még

oly kedvezőtlen időben, választókat felhajsolt, korteszolgálatot teljesített, szóval mindazt, amit „piszkos munkának” neveznek. De mikor ezelőtt mintegy két évvel a liberálisokat győzelemhez segítette, határozottan kijelentette, hogy ezentúl csak olyan jelöltek érdekében agitál, akik hajlandók a női szavazatjogért síkra szállni.

E két párton kívül egy harmadik is tekintetbe jön, amely az előbbi kettőt megremegteti: a független munkáspárt. Csak mintegy 70 tagja van az alsóházban, de ebből a számból korántsem lehet a befolyására következtetni. Tagjai részint a liberálisokkal, részint a konzervatívakkal szavaznak, de ez a két párt tudja, hogy a munkásság képviselői és csak azokkal tartanak, akik az alsóbb néposztályok érdekében dolgoznak. A munkáspártban nők és férfiak együtt dolgoznak; én is tagja vagyok. Együtt dolgozunk és egyek vagyunk: nem ismerünk különbséget férfi és nő között és a párt férfiai már régen kijelentették, hogy a nőt épúgy megilleti a választójog, mint a férfit. Mind a három politikai párt belátja már, hogy ami vonatkozik a férfiakra, vonatkozik a nőkre is. A női választójog ma a legaktuálisabb kérdés Angliában.

Mikor a liberálisok kormányra jutottak, a kormány egy kiváló tagja kijelentette, hogy be akarják hozni az általános férfi-választójogot. Ez gondolkodóba ejtette a nőket. Transzválban már megtörtént, hogy a kafferek kaptak választójogot, a búr asszonyok azonban, akik a háborút a férjikkel együtt végigküzdötték, nem kaptak. Beláttuk, hogy ez így nem maradhat, hogy nekünk asszonyoknak talpra kell állnunk, hogy a jogtalanságunkról tudomást vegyenek.

A lancashirei gyári munkásnők között volt egy fiatal leány, Annie Kenney, aki 17 éves kora óta dolgozott a fonógyárban, eltartotta beteg bátyját és iszákos apját és látta édesanyját a túlszigázás következtében elpusztulni. Titkára volt a „Trade Union”-nak, miáltal némi politikai iskolázottságra tett szert.

Valamelyik londoni szavazati gyűlésünkön részt vett és kijelentette, hogy ha hasznunkra lehet, számíthatunk rá. Ha Angliában valamit keresztül akarunk vinni, elsősorban a munkásságot igyekszünk az eszmének megnyerni. A manchesteri asszonyok ennél fogva nagyon örültek, hogy a gyári munkásnők sorában segítőtőre találtak. Ezenkívül még két tanítónő és egy joghallgatóleány csatlakozott hozzájuk. Ezek a leányok tele voltak lelkesedéssel, bátorsággal és bizalommal és hogy a mozgalom részére egy kis pénzt szerezzenek, karácsonyi énekeket énekelve járták be az utcákat. Annie Kenney olyan lelkesedéssel fogott hozzá a szavazati munkához, amilyennel Jeanne d'Arc vezethette győzelemre a seregét. Mindnyájunkat magával ragadott és ámulva kérdeztük: „Mit tehetünk?” „Miben lehetünk segítségére?” Rövidesen megalakítottuk a Women's Social and Political Union-t.* Célja volt, hogy a női szavazati jogot kivívja, az asszonyokat tanítsa, tunyaságukból felrázza és a választójog helyes alkalmazására nevelje.

Bátorsággal és bizalommal sokat el lehet érni, ha a pénz szőkén is van. Ezek a leányok valamelyik utca sarkán megálltak, kölcsön kértek egy székelt szónoki emelvénynek és gyűléseket tartottak. Az a kis pénz, amit

* Újabbán „Women's Freedom League” a neve.

ilyenkor összegyűjtöttünk, elég volt ahhoz, hogy később termet béreljünk. Itt azután annyi pénz gyűlt össze, hogy plakátokat nyomathattunk és nagy népgyűléseket tartathattunk. Ezután már magától ment a dolog, mint ahogy magától terjed a tűz. ha egyszer meggyújtották.

Most az volt a legfontosabb, hogy a nagy nyilvánosság és a sajtó figyelmét magunkra vonjuk. Közlekedtünk a parlament megnyitása. Felvonultunk ötszázan az összes nőegyletek, női szakszervezetek, munkásnői és abstinens-egyletek zászlói alatt Whitehallba, átadtuk a kérvényünket és megkérdeztük a miniszterelnököt, hajlandó-e a női szavazati jogról szóló törvényjavaslatot a ház elé terjeszteni. Biztosított bennünket a szimpátiájáról, de – mindig kell egy de-nek lenni – a kabinet nem osztja teljesen a nézetét. Azt ajánlotta, igyekezzünk a kabinet egyes tagjait meggyőzni. Ez bizony nehéz feladat volt. Ügyünk főellenzője a kabinetben Mr. Asquith volt.* Néhányan a háza elé mentünk, csengettünk és bejelentettük, hogy beszélni kívánunk vele. Azt üzenté vissza, hogy nincs otthon. Automobilja azonban a ház második kapuja előtt állt és pár perc múlva ő maga is kijött a házból, újságokba rejtve az arcát. A leányok ezen nagyon bosszankodtak és tovább kopogtak a kapun. Egy-kettőre ott volt a rendőrség, elfogta és hat hétre börtönbe vetette őket. Ez elég súlyos büntetés egy kapun való csengetésért, de minthogy szegény, ismeretlen leányokról volt szó, senki sem vett róla tudomást.

Amikor a dolgról értesültem, beláttam, hogy köztünk, férjes nők között, sokan nem kockáztatnának annyit, mint ezek a szegény leányok, akik felvették a harcot, nem törődve azzal, hogy elveszítik-e ezáltal a kenyerüket vagy sem. Mi, egy másik társadalmi osztály öregebb asszonyai, akik nem voltunk a két kezünk munkájára utalva, kötelesek voltunk őket támogatni. Titkos tanácskozássra ültünk össze én is két magamkorabeli asszony: Mrs. Despard, előkelő és tekintélyes írlandi nő, aki ura a vagyonának és Mrs. Petthick Lawrence, kinek a férje fényes állást tölt be Oxfordban, míg ő maga évek óta foglalkozik a szegényüggyel és a legszerencsétlenebb nőknek szenteli munkásságát. Alig hallott róla, hogy fiatal munkásnők a szavazati jogért küzdenek, felkereste őket és mikor terveiket meghallotta és lelkesedésüket látta, személyét és vagyonát rendelkezésükre bocsátotta. Azóta mindenkor kitartott az eszme mellett, pénztárosa volt az egyletnek és ha kevés volt a pénz, a magáéból pótolta.

(Befejezése köv.)

*És éppen ő lett most miniszterelnök. (Szerk.)

MŰVELT NŐK A BÁBAPÁLYÁN.

Írta: DIRNER GUSZTÁV DR.*

Az anyaság védelme és biztosítása eszméjének szolgálatában a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége által rendezett értekezleten jónak láttam országunk babaügyére reámutatni és fölhívni a magyar nők figyelmét azokra a szomorú viszonyokra, amelyek ebben a tekintetben nálunk uralkodnak.

* Szerző a Bp. m. k. bábaképző igazgató-tanára.

Fölszólalásom nem remélt gyors megértésre talált a jelenlevők közt, sőt kellemes visszhangot is keltett az előadóban, mint a Szövetség képviselőjében. Ez bátorít reá, hogy e lap útján szélesebb körben próbáljam felkelteni a figyelmet és az érdeklődést a bábai hivatás iránt, amely sok egyéb keresett és választott életpályánál jobban felel meg a művelt nő lényének, mert bár nehéz, de szép és áldásos működési kört nyit meg részére. A baba hivatását nemcsak kereseti forrásként ismerem kielégítőnek, sőt kívánatosnak, hanem népjóléti szempontból is nagyon fontosnak vallom és munkakörét épenséggel tiszteletreméltónak ítélem; épen azért teljes erőmből törekedem is, hogy minden oldalról abban az elismerésben részesüljön, amelyet megérdemel.

Persze ez nehéz dolog, sőt lehetetlen, amikor a bábák zöme olyan sorból kerül ki, hogy nem állhat helyt azoknak a követeléseknek, amiket ma nála is támasztanunk kell; nem állhat helyt azért, mert nem hoz magával még elemi iskolai készütséget sem erre a pályára. Hogy is hozna, mikor nem is követelik tőle, sőt egyenesen analfabétákat is vesznek fel tanulóknak legalább azokban a II-od rendű bábaiskolákban, amelyeket a belügyminisztérium mintegy 8 éve létesített ad majorem sui gloriam. Ez iskolákból 8 év alatt közel 3000 baba szerzett magának rövidke 8 hét alatt jogot e hivatás gyakorlására az ő falujában, ahol azontúl ő a falu okos asszonya, hisz a papon és jegyzőn kívül ott még neki is van „képesítése”. A rendes bábaiskolákban is a lehető legalacsonyabbra van szabva a fölvétel feltétele, mert tulajdonképen csak olvasni tudás van kikötve és semmi egyéb! Megtörtént, hogy egyik iskola igazgatójára a felső fórum „ráírt”, mert követeléseit magasabbra tolta és visszautasítani merészelt olyan tanulót, akit közigazgatási fórum küldött és pedig államköltségen való kiképzésre küldött hozzá.

Ilyen készütségű nőkből képezzünk bábákat! Ilyenekre bizzuk reá a legnehezebb órákban, veszedelem fenyegetése közepette az anya és magzatja javát és sorsát! Ezeket tanítsuk meg a medencebeli szervek csak legszűkebb anatómiájára is; ezeknek adjunk fogalmat a medence és a magzat feje alaki és térbeli viszonyairól; ezek értsék meg és ítéljék meg azokat a nehéz viszonyokat és körülményeket, amelyek a szülésnél hirtelen felmerülhetnek s lélekjelenlétet, tudást és készséget, azonfelül még erős köteletség- és felelősségérzetet követelnek. Akik csak sillabizálnak, de nem olvasnak; akik csak betűt vetnek, de nem írnak (a helyesírásról nem is szólva); akik az egyszeregy se tudják s a fejszámolásban sohase gyakorolták magukat; akiknek az esze-

járásuk oly szűkkörű volt eddig, hogy most az új szavak, fogalmak, mondat szerkezetek, gondolatkörök sokasága valóságos káosszá lesz a fejükben; akik sohase jártak iskolába, vagy akik csak a falusi iskolát végezték el s azóta talán a bibliát se olvasták többé; akik semmi előkészültséggel nem bírnak: ezeket továbbképezni, ilyeneket jóra való bábákká nevelni: merő lehetetlenség! Ezeknek az 5 hónap alatt nagy kinnal szerzett ismeretei oly felületesek, hogy azok hivatásuk gyakorlásának első éve után már elmosódtak és a gondjukra bízott anya érdekében minden érték nélkül valók. Ilyen bábák a szülés eshetőségein gondolkodni, a felmerült rendellenességet megítélni képtelenek és oly mulasztásokat követnek el, hogy végül ők magok is bajba kerülnek. Szóval itt kárba veszett a tanulók minden kínja és a tanítók minden fáradsága. Nem ilyen bábák kellene, mert ezek nem fognak helytállani soha azoknak a követeléseknek, amelyeket manapság joggal támasztunk a bábákkal szemben. Semmelweis tanítása szellemében kell nevelnünk a bábákat, meg kell tanítani a fertőtlenítésre és a csíramentesség elérésére, de arra is, hogy az elért csíramentesség (asepsis) megóvassék, megtartassák; arra, hogy ez a tanítás náluk hússá és vérré váljék, ne felületes cifraság s csakhamar elnyűtt cafrang legyen.

A jövő bábatanulóitól én azt várom, hogy jó felfogásuk, képzelő erejük, élénk eszejárásuk, a gondolkodásban is gyakorlatuk legyen, hogy jó iskolai előkészütséget hozzanak magokkal. Ilyen előkészített talajban az új szellemi mag gyökeret fog verni, a szellemi látókört tágulni fog és a szerzett ismeretek és választott pálya között levő belső összefüggés megértése is tudatossá válik majd, valaminthogy a kötelesség teljesítésének, a felelősség érzetének foka is növekedni fog, nemkülönbén a hivatás öröme és a vele való megelégedés is. Bábák, akik bibliájuknak – quasi törvénykönyvüknek fogják ismerni és tartani az ő tankönyvüket, tudni fogják, hogy tantételeinek követésétől az anya, a gyermek, a család, a nép jóléte függ; azok tudni fogják, hogy az adott tanítás és előírt szabályok betartásával csakugyan csökkenteni lehet és végrevalahára már csökkenteni is kell a gyermekágyi láz pusztítását viruló, fiatal anyák soraiban és gátat lehet vetni a halvaszületések nagy számának és az újszülöttek ijesztően nagy halálozásának is.

Előkészültséggel, bizonyos fokú műveltséggel bíró tanulókat, akik jövődöbéli hivatásuk magasztos voltától és áldásos munkakörétől magok is át vannak hatva, tanítani, képezni, nevelni erre a hivatásra, a tanítóknak és mestereknek is örömet és elégtételt szolgáltatna, mert könnyebbé de annál intenzívebbé tehetné tanításukat.

Tíz éve tanítom a bábákat és ez idő alatt szerzett tapasztalataim alapján én is, mint sokan mások, úgy nálunk, mint a külföldön, az eddiginél jobb anyagból szeretném a bábákat képezni.

Ezt a jobb anyagot keresem és szólítom, amikor e sorokat írom, aminthogy sürgettem és követeltem akkor is, amikor az említett 8 hetes bábakurzusok ellen fölvettem a harcot.

Ezek ellen a II-od rendű bábák ellen való küzdelmünk eddigelé hajótörést szenvedett a belügyminisztérium makacs ellentállásán, hogy e torzszülöttjét ő maga megfojtja; pedig amíg ez él, remélni se lehet, hogy az okleveles bábák jobb kiképzésének lehetősége elkövetkezzék és a törvényhozás novelláris úton más alapokra fektesse az egész bábaügyet, pl. olyanokra, mint az állategészségügyet.

Ha azonban segítségünkre jönnének magok a nők, azok a képzettebb, készlebb, rátermett nők, akik iskolázottságuk mellett kedvet, hivatottságot, komolyságot, törekvést, szorgalmat, lelkiismeretet hoznának magukkal a tanulás idejére az életpályához és ha majd ezzel rámutathatnánk arra a tényre, hogy íme bőven keresik ezt a pályát már olyanok, akikkel a bábarend nivója magától is emelkedik, tiszteltebb és az eddiginél jobb lesz: akkor követeléseinknek hamarabb volna fogantaja akár a kormánynál, akár az egész törvényhozó testület előtt.

Ezek a kívánságok, amint mondám, nem csak nálunk merültek fel, hanem régen hangoztatják azokat a külföldön is, ott, ahol a bábaképzés még múlt századbeli alapokon áll és pang így van ez Ausztriában és Németország legtöbb államában és provinciáiban Németországban azonban már küszöbön van a bábaügynek törvény útján való új rendezése Kései eredménye lesz ez hosszas és fáradságos, de kitartó harcoknak, amelyekben része van magoknak a bábáknak az ő egyesületeik és azok országos szövetsége révén, az orvosoknak, a bábaiskolák tanítóinak és az egyetemi szülész-tanároknak is, akik osztatlanul mind a bábaügy reformálásán dolgoznak Németországban a köztudatba is behatolt már e kérdés fontossága, amit legjobban bizonyít a berlini „Bund für Mutterschutz” ez év elején tartott nagyon látogatott és igen élénk értekezlete a bábaügy rendezése érdekében.

Legrégibb és legkitartóbb harcosa a bábaügyi reformnak Dr. Brenneke Magdeburgban, akihez legújában lelkesen és egész szívvel csatlakozott Prf. Dr. Leopold Drezdában Az ügy legjobb ismerője pedig Dr. F r i t s c h a bonni egyetem szülész-tanára, aki idevonatkozó álláspontját tavaly a berlini közegészségügyi kongresszuson abba foglalta össze, hogy: „továbbképzés (Fortbildung) csak ott lehet-

seges, ahol képzettség (Bildung) már létezik; miután ez most nincs, ennél fogva sürgős javítás szükséges.” Brenneke pedig ugyanez alkalommal referátumának konklúzióit e szavakkal zárta, hogy: „a bábáságra képezhető (bildungsfähige), magasabb szellemi és szociális fokon álló személyeket kell megnyerni” Dr. Krukenberg Erzsébet asszony pedig szükségesnek mondta, hogy mind szigorúbb elvek szerint kell kiválasztani a bábatanulókat. Mannheimban a gyermekágyasok menedékházában, Luisenheimban már tartanak is bábatanfolyamokat „művelt nőknek” (für Frauen gebildeter Stände) és pedig asszonyoknak és leányoknak, akik polgári iskolát végeztek. A német bábaiskolák igazgató-tanárai egyesületet alapítottak: „zur Förderung des deutschen Hebammenwesens” és Würzburgban 1903-ik év pünkösdjén tartott első gyűlésükön egyhangúlag kimondták: hogy a tanulók anyaga nagyrészt hasznavehetetlen, hogy legalább is népiskolai jó képzettség kimutatása követelendő és pedig nemcsak az iskola látogatásának kimutatása, hanem az is, hogy ez a népiskolai képzettség most is megvan; hogy azonban magasabb előképzettség is kívánatos és erre is kell törekedni.” Tavaly Drezdában tartott gyűlésükön pedig ismét Fritsch hozta javaslatba azt, hogy „sürgősen szükséges egy új általános német bábatorvény és a szegény, beteg, rokkant és kivénült bábákról való gondoskodás.”

Az indokolásban a következő olvasható: „A bábatanárok és a bábaügy minden barátjának élénk kívánsága, hogy jobban képzett nők keressék e hivatást; a bábák fokozódó feladatai nagyobb képzettséget követelnek, mint amit a falusi iskola ad.” Mindenfelé jobb készültséget kívánnak, mert tanításunk fölfogásához és megértéséhez jó iskola-képzettség szükséges.”

A bábaiskolák tanárainak azt a kívánságát, hogy több műveltebb nő szánja reá magát a bába hivatására, a család, a népjólét érdeke sugalja. Előttük világos az összefüggés a gyermekágyi halálozás állandó nagysága és a lelki szegény bábák működése között. Világos abból az elvitázhatatlan tényből, hogy Semmelweis tanításának követésével megszűnt a nagy és kis szülőházakban az az ijesztő halálozás, amely Semmelweis érzékeny lelkét annyira kínozza és végül oly eredményes kutatásra serkentette. Világos abból aiz ellentétből, amely észlelhető ma a szülőházakban lefolyó szülések közt és az otthon történők közt. Amíg a szülőházakban ugyanis ma szemben a Semmelweis előtti időbeli viszonyokkal, a fertőzésből eredő halálozási arány 3-6-10%-ról leszállt (0,1-0,05%-ra, vagyis amíg azelőtt 100 szülőnő közül a szülőházakban meghalt 3-6-10 asszony, addig ma egyezer-kétezer közül hal meg 1, egyetlenegy! Az édes otthonban pedig olyan maradt a

gyermekágyban való halálozás, mint 50 évvel azelőtt volt; mert a bábák, akiknek kezén fordul meg itt a szülések tömege, nem változtak, nem javultak, érintetlenek maradtak Semmelweis megváltó tanításától. Javulás legfőleg a városokban érezhető, ahová egyfelől mégis csak a bábák színe-java kerül, másfelől sokféle más segítség és kedvező körülmény játszik közre. De a falun nincs semmi javulás s nem is lehet, amíg az az elv mértékadó és döntő, hogy a falura csak bennszülött asszony való bábának, aki úgy mellékesen bába is, különben pedig feji a tehenet és kapálja a földet. Művelt, a falu bírójától független, a parasztnép kedvében nem járó bába, aki tudásával, állása biztosított voltával imponálna, aki nehezebb esetekben is eligazodni, helyesen eljárni és segítséget is nyújtani képes volna, ilyen asszony nem való falusi bábának, mert hiszen, így érvelt előttem a belügyminisztérium mértékadó egyik tisztviselője: „A magyar anyák Árpád apánk ideje óta szültek tudós bábák nélkül, majd elvégzik ők ezt a kötelességüket ezentúl is”.

Az a feltűnő kisszámú halálozás a szülőházakban pedig onnan van, hogy ott minden szülés orvos és bába felügyelete alatt, tehát kettőzött, azaz jobb gondozással történik. Sok egyéb körülmény mellett mindenesetre a bába személye is egyik faktora tehát annak a rikító ellentétnek, amely a gyermekágyi halálozási arányszámok közt fennáll a szerint, hogy a város és falu vagy a szülőintézetek gyermekágyi halálozását vizsgáljuk.

Ebből a szempontból nézve ezt a kérdést, értesülve róla, hogy ezrekre megy a fiatal anyáknak belepusztulása a szülés aktusába, hogy pl. Németországban 8000-re becsülik számukat, ki tagadhatná, hogy itt szociális, népjóléti kérdéssről van szó, amely nemcsak megérdemli, de követeli a sürgős rendezést, javítást, követeli az állam és a társadalom részéről egyformán és legalább is annyi joggal, amennyivel az állam is, a társadalom is pl. a himlő, a kolera ellen való védekezést és küzdelmet részesíti, pedig ez a két betegség együttvéve nem pusztít el annyi embert, ahány viruló asszony esik évente a gyermekágyi láznak áldozatul.

De furcsa dolog is az, hogy a gyermek kereszteléséhez és eltemetéséhez pap kell, diplomás, fölszentelt, tanult és jól üzetett pap, nehogy lelke elkárhozzék és a mennyekbe ne jusson; de születéséhez jó akármelyik analfabéta parasztasszony, világrajóttekor csak hadd pusztuljon a gyerek, legyen nyomorékká egész életére tanulatlan kezektől, sőt az anyja is hadd vesszen oda a bába tisztátlansága és butasága folytán!

Ellenkezőleg: a bábának is kellő kiképzést adni és biztosítani neki a megélhetést is épen

a falukban, a szegény, tanulatlan nép között; ez legyen a törekvés, erre szánja reá magát a törvényhozás, ezt követelje a társadalom, ebben jöjjenek segítségünkre maguk a nők, a képzett, művelt nők, életpályának választva a bába hivatását

SZEMLE.

A szociáldemokrata pártgyűlés. Lily Braun egy cikkében mondja: „Kétségtelen, hogy a párt (szociáldemokrata) sok körében mindazokat a mozgalmakat, melyek a szocializmus keretén kívül eredtek, nemcsak hogy nem értik meg – ez mindenképen érthető és magyarázható volna – hanem e meg nem értést sokszor valósággal mesterségesen tenyésztik. Ahelyett hogy felismernék és e felismerést terjesztenék, hogy minden szabadelvű, előretörő mozgalom a szocializmus fejlődésének irányában fekszik, hogy érdeke e mozgalmakat támogatni, vagy velük szemben legalább semleges álláspontot elfoglalni, meggyanúsítják és szidalmaznak az ilyen mozgalmakat, úgy hogy ezek hívei, akik talán semlegesek vagy a szocializmus lanyha barátai voltak, határozott ellenségeivé válnak.

Ez jutott eszembe, amikor a feministák politikai nagygyűlésén néhány szocialista Andrassy Gyula gróf pártját fogta, azt erősítgetvén, hogy de bizony, nem kell még most a nők választójoga, és ezt az állítását a feminizmus meggyanúsításával és szidalmazásával cifrázta.

A párt hűsvéti kongresszusán is Lily Braunhoz hasonló szellemben kelt ki Dr. Hajdú Gyula pécsi küldött a feminizmust és különösen annak választójogi mozgalmát támadó szocialisták ellen. Hajdú felszólalása ugyan nem talált rokonszenves visszhangra, s utána ellentmondás nélkül halgatták meg az újpesti küldöttet, aki felmelegítette a régi rabló-históriát, hogy „a feministák csak az úri dámáknak, nagyságáknak és méltóságáknak akarják a választójogot, de másnap „elvbem” mégis győzött a „megértés” szelleme. Elfogadták Faber Oszkár következő határozati javaslatát: „Mondja ki a kongresszus, hogy úgy a pártvezetőség, mint a pártszervezetek a nők választójogát is kötelesek a küzdelem további folyamában teljes nyomatékkal sürgetni”.

A közel jövő alkalmat fog adni annak bizonyítására, hogy e határozati javaslattal csupán azokat a párttagokat akarták-e megcáfolni, akik a Feministák Egyesületének nagygyűlésén a szociáldemokrata párt nevében a nők választójoga ellen harcoltak, avagy az utolsó órában tényleg komolyan veszik-e a pártprogram és a nemzetközi határozatok egész sorozatában lefektetett kötelezettséget, tényleg harcolnak-e a nők választójogáért is. Feleletre nem kell soká várnunk. Arra a pártot alaposan megszegényítő demonstrációra, melyet a feministák nagygyűlésén rendezett néhány párttag és amelyet a Népszavában és a Nőmunkásban a gyűlésről megjelent, tudatosan valótlan állító cikkek tetéztek, mindenesetre olyan válasz ez a határozat, amilyenre a demonstráció szereplői alkalmasint nem számoltak!

A pártgyűlés az antialkoholista propaganda érdekében elfogadott határozati javaslatában az általános, a nőkre is kiterjedő községi választójogot követeli.

A szociáldemokrata kongresszusnak a nőmozgalom szempontjából érdekesebb egyéb eseményeiről lapunk következő számában fogunk beszámolni.

A nemzetközi választójogi nőkongresszus. Következő felhívás közlésére kértek fel bennünket:

„Az International Woman Suffrage Alliance 1908 június 15-étől bezárólag 20-áig nemzetközi gyűlést tart Amsterdamban. A szövetséghez tartozó 13 ország 6-6 delegátust és 6-6 helyettesítőt küldhet. Külön meghívót küldünk mindazoknak a testületeknek, amelyek mozgalmunkkal rokonszenvenek. Szívesen fogadunk minden egyént, aki a nők választójoga iránt érdeklődik. A mozgalom fejlődése elérte, hogy a nők választójogának kérdése minden civilizált államban politikai aktualitás, a kormányok egyik problémája. A hagyományos ellenkezést mindinkább kiszorítja a tények logikája. Bár a szereplők és a helyzet más-más az egyes országokban, a küzdelem története mindenütt teljesen egyenlő. Nemzetközi tanácskozára, nemzetközi együtt működésre van tehát szükségünk. Napjaink e legnagyobb problémája iránt érdeklődőket tehát igen szívesen látunk kongresszusunkon. Carrie Chapman Catt elnök, Rachel Foster Avery, titkár.”

Nemzetközi nőkongresszuson még sohasem vett részt annyi magyarországi tag, mint ahányan már eddig jelentkeztek az amsterdami kongresszusra. A jelentkezettek névsora: Grossmann Janka, Haskó Berta, Horvát Janka, Mellerné Miskoicz Eugénia, Meiler Artur, Schlanger Melánia, Szabados Klotild, Szegvári Sándorné, Szirmai Oszkárné, Taubner Margit, Budapest; Engelné Berta, Nagysurány; Schwimmer Franciska, Kaposvár; Gémessy Ilona, Kisvicsáp; Varga Mária, Kassa; Steinberger Gizella, Tiszaujlak. Érdeklődőknek felvilágosítással szolgál a feministák egyesületének politikai bizottsága VII, Elemér-utca 36. sz.

A törvénytelen gyermek joga Dániában. Kiváló fontosságú kérdést rendez az a törvényjavaslat, melyet a dán képviselőház március 25-én nagy többséggel elfogadott. Az új törvény a házasságon kívül született gyermeknek az apával szemben ugyanolyan örökösödési jogot biztosít, mint a törvényesnek. Az apa eltartási kötelezettségét az eddiginél jóval magasabbra emelték. Az alimentáció szolgáltatását akként biztosítják, hogy a kötelezettségét nem teljesítő apa helyett az eltartási díjat a község fizeti és az anya és gyermek jogi igényeit az veszi át. Büntetőjogi felelősséggel terheli az apát, a községre akkor is áthárul az alimentáció szolgáltatásának kötelezettsége, ha a férj hibájából elvált házasságról van szó. A folkething által elfogadott javaslatot most a landsting tárgyalja.

Az új német gyülekezési jog. Németország sok államában, a legtekintélyesebben, Poroszországban is, a nők nem lehettek politikai egyesületek tagjai, a nyilvánosság előtt nem foglalkozhattak politikai kérdésekkel. E súlyos korlátozás mellett is tekintélyes választójogi mozgalmat tudtak vezetni. Legújabbán birodalmi törvény Németország valamennyi asszonyainak megadja a szabad egyesülési és gyülekezési jogot, úgy hogy a német nők választójogi mozgalmá most már teljes erejében bontakozhat ki.

Női ügyvédek Oroszországban. Amíg mi, a „kulturumzet” asszonyai, hiába döngtjük a jogi fakultás kapuit, addig tőlünk

keletre, a barbár Oroszország már gyakorlatot is juttat a női ügyvédnek. Podgurskaja Anna az első orosz női ügyvéd. Parisban végezte tanulmányait, de hazája egyik egyetemén vizsgázott s most Moszkvában elkezdte hivatalos működését.

Érdekes statisztikai felvétel. A német birodalmi statisztikai hivatal a német nőszervezetek statisztikáját veszi fel. E felvétel a szakszervezetek, a társadalmi és jótékonyági, a művelődési, a politikai és az általános nőmozgalmat szolgáló egyesületeket öleli fel.

Nők mint Könyvtár- és múzeumigazgatók. Több francia nőegyesület kérvényezésére a francia belügyminiszter rendeletileg kimondta, hogy ezután nők a férfiakéval egyenlő feltételek mellett alkalmazhatók mint múzeumok és nyilvános könyvtárak igazgatói. Eddig csak alacsonyabb rendű hivatalokba bocsájtották őket.

Fűző ellen küzdő királynők. Ismeretes, hogy Erzsébet román királyné a fűző nélküli öltözködés mellett foglalt állást. Befolyásának köszönhető különféle intézkedés, mely a román leányiskolákban ez irányban történt. Romániának egyelőre még az a híre, hogy az asszonyok jobban be vannak fűzve, mint bármely más ország asszonyai. Remélhető azonban, hogy a királyné fáradozásait nemsokára minél szélesebb körben siker fogja koronázni. Amália portugál királyné szintén a fűző elleni harcok táborába szegődött. A királyné, ki az orvostudományok doktora. Röntgensugarakkal lefényképezett egy hölgyet, ki éveken át erősen fűzte magát. Ezt a fényképet, melyen a fűző által okozott belső elváltozások tisztán láthatók, sokszorosították és terjesztés céljából mindenüvé szétküldte. A propagandának igen nagy eredménye van, mert már eddig is sok asszonyt rábirt arra, hogy a fűzőviselésről lemondjon.

Utazási ösztöndíjak nők számára.

A párisi egyetemen 10 egyenként 6000 koronás ösztöndíjat alapítottak és osztottak szét női hallgatók közt. E tekintélyes ösztöndíjak birtokosai többnyire a külföld tanügyi berendezéseinek tanulmányozására fordítják az összeget.

Különbféle hírek. Mária Nielsen dán szobrász a IX. Keresztély király lovasszobrára kiírt pályázat első díját nyerte meg. – Miss Ethel Charles londoni építész első női tagja az angol építészeti szövetségnek. – Württembergben július 1-én életbelép a gyermektörvényszék intézménye. – A berlini kereskedelmi kamaránál 1904. április hava óta Lewy Mária asszony mint hivatalos könyvszakértő működik. – Az angol kormány Dr. Mary L. Gordont a női fogházak és az iszákos nők javítóintézetének országos felügyelőjévé nevezte ki. – Franciaországban, ahol már több nő működik mint elmeorvos, újabban Dr. Pascal Mária nevezte ki egy párisi elmeorvosintézet orvosává. – Franciaországban egy és fél millió egyén foglalkozik kereskedelemmel. Ezek közül 600.000 nő. – A londoni leányiskolák tanfelügyelőjévé Miss Maud Lawrencet nevezte ki, – Bécsben a Landesgerichten Stern Marianne asszonyt az élelmi cikkek hivatalos szakértőjévé nevezte ki.

IRODALOM.

Anyaság és anyák. (Mutterschaft und Mutter von Adele Crepez. Otto Wigand Leipzig. Ára 6 márka.) – A mű anyagának beosztása, ügyes és átlátszó és minden szentimentalizmuson keresztül is, amely sajnos, az egész könyvet áthatja, mélyen érinti az olvasót a kitörő igaz érzelem, mikor a szerző saját élményeiből merítve meghatározó szavakban írja le az anyai boldogságot, az anyai fájdalmat A nyelvezet ékes és virágzó és ha találkozunk is itt-ott közhelyekkel, kárpótolnak bennünket igazán szép részletek, hangulatos, költői szárnyalatú leírások, különösen a barbár és félbarbár népekről szóló fejezetekben

De ilyen szépen, ilyen poétikusan ez a könyv megírható volt akár 150 esztendő előtt is. Mihelyt megismerkedünk a könyv szellemével, szinte anakronizmusnak látjuk a szöveg között megnevezett modern forrásműveket, melyekből a szerző merített. Az anyaság problémája annyira összefügg korunk nagy szociális kérdéseivel és mozgalmával, hogy ez összefüggésekkel bőven nem foglalkozó tudományos monográfiát feltétlenül hézagossá kell mondanunk. Dacára annak, hogy a szerző a modern problémákat elkerülte, mégis sikerült neki állást foglalnia a nő új törekvései ellen, így például, mikor idézi Otilie Bondy információját az amerikai anyáról és kénytelen beismerni, hogy az önálló, szabadabb amerikai anyának, igenis, vannak előnyei az európai anyák fölött. De a maga részéről hamar hozzáteszi, hogy persze Amerikában egész más viszonyok vannak, mint Európában és hogy hasonló intézmények nálunk korántsem szülnének hasonló eredményeket. Ne adj Isten, még valaki azt hihette volna, hogy Adele Crepez az anyaság nevében szószólója akar lenni a női jogoknak. E könyv alapján senki sem fogja ezzel a főben járó bűnnel vádolni. Sőt ellenkezőleg Szinte meglepő, milyen kedélyesen tudja például regisztrálni, hogy a nő és anya helyzete a barbár népeknél jobb volt, mint a félbarbároknál, hogy amazoknál egyénisége szabadabb volt, mint emezeknél, anélkül, hogy ez a tény csak egy reflexiót, csak egy magyarázatot váltana ki belőle. Leírja továbbá a nőnek rabszolgasorba való süllyedését a félbarbár népeknél (perzsáknál, ázsiai törököknél); ezeknél a nő csak akkor nyer némi jelentőséget, akkor fordul sorsa némileg jobbra, ha fiúgyermeket szül. És újra csak magasztalja a szerző a csodát tevő anyaságot, mely a nőt felemeli, még itt is. Nem veszi észre, hogy éppen anyaságánál fogva taszították a nőt e mély megalázásba, egyéniségének valóságos megsemmisülésébe, mikor a patriarchális család szolgálatában csak mint a hímnem fentartójának van jelentősége és szerepe.

És még csodálatosabb, mily szűkkeblűvé teszi a szerzőt konzervativizmusa ott is, ahol tisztán a tárgy érzelmi oldaláról van szó.

A nagy anyai szeretetről, a végtelen anyai fájdalomról beszélve, egy szóval sem emlékezik meg az elhagyott leányanyáról, kiből talán legdiadalmasabban nyilvánult az anyai szeretet és legmeggrázóbban az anya tragédiája. Adele Crepez könyvet ír az anyaságról és ezt a fejezetet kifejejtette.

Ha akármiről is tiszta, tudományos értékű képet

akarunk nyerni, mindenekelőtt földre kell dobnunk minden miszticizmust, minden elkopott érzélgést. Mindez csak arra való, hogy elhomályosítsa szemünket, hogy eltompítsa érzékelőket. Nem láthatjuk sem a tiszta valóságot, sem a célt, mely felé törekednünk kell, sem utat, mely a cél felé vezet.

Adélé Crepez nem látja, hogy épúgy, mint a független, önálló férfiban minden érzés mélyebb, nagyobb arányú, minden cselekvés a felelősség erősebb érzetétől befolyásolt, mint a jobbágyban, úgy a szabad önálló nő, mint anya is értékesebb lesz, mint a mai rabszolga vagy szalonhölgy. Átmeneti visszasságok, melyeket a szerző bőven felemlít, itt ellenérvként nem szerepelhetnek. Nem látja, mily nagy szerepe lesz és részben van is már a nőnek, éppen anyai tulajdonságainál fogva (melyek szociálisan, mint emberszeretet nyilvánulnak), társadalmi téren; az elméletben, mint szociológusnak, a gyakorlatban, mint agitátornak és mint törvényhozónak. A szerző továbbá teljesen ignorálja az anya- és gyermekvédelem nagyjelentőségű mozgalmait, amelyek radikális jogi és társadalmi átalakulások csírái.

Mindezekkel a kérdésekkel a szerző nem foglalkozik; egyszerűen tudomást sem vesz róluk és ezért művét semmiképpen sem nevezhetjük jó értelemben vett modern könyvnek Minden szépségei mellett azzal a tudattal tesszük le, hogy a szerző feladatát nem oldotta meg kellőleg és a tárgyat legfontosabb oldaláról nem merítette ki.

SZEGVÁRI SÁNDORNÉ.

BEÉRKEZETT ÚJ MŰVEK*

Menger Antal: A jövő állama. Fordította Ormos Ede dr. Athenaeum irod. r-t Ára 5 kor.

Kropotkin Péter: A kölcsönös segítség mint természettörvény. Fordította Madzsar József dr. Athenaeum irod. r-t. Ára 6 kor.

Ágoston Péter: A sztrájk büntetése Nagyvárad Sebő Imre kiadása Ára 1 kor.

Percelné Kozma Flóra: Felolvasások és közlemények a modern vallásbölcsezet és szociológia terén Pátiria irod. váll. Ára 4 kor.

T o l s t o j: Háború és béke Fordította Ambrozovics Dezső. Révai testvérek irodalmi intézet r.-t. 3 kötet Ára – korona.

Adele Gerhard und Helene Simon: Mutterschaft und geistige Arbeit. Berlin, Georg Reimer. Ára 5 márka.

Rudolf Burghaller: Phryne. Berlin, Gose & Tetzlaff.

Franz Poche: Die Stellung des Kindes gegenüber den Eltern vom Standpunkte des Naturrechtes Leipzig, Curt Wigand.

* Birálatukat fentartjuk magunknak.

SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

A gólyamese. Többen kérdezték, ki a múlt számunkban ily címen közölt vers szerzője. Szerző utólagos engedelmével közöljük nevét: Karin Delmar (Hamburg)

Ügyvezetőség:
VI., Kemnitz-ú. 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ GEORGINA
V., Arany János-ú. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 6 korona.

**GYAKORLATI
TANÁCSADÓ**
V. ker., Mária Valéria-
utca 12., II. em.
Pénteken este 6—8-ig.

ÖSSZEJÖVETELEK MÁJUS HAVÁBAN,

3-án, vasárnap d. e. 11 órakor Temesvárott, a főreáliskola dísztermében; GLÜCKLICH VILMA MIT TEHET A NŐ A TÁRSADALOMÉRT? Az előadást vita követi. Belépődíj vendégeknek 1 K, illetőleg 50 f., tagtársainknak 1908. évi nyugtája szolgál belépőjeggyül.

15-én, pénteken este 6 órakor az újjáruház közgyűlési termében (IV., Váci-utca 62.) GRIPENBERG ALEXANDRA bárónő finn orsz. gy. képviselő előadásba. Belépőjegyek 6, 4 és 2 K-ért egyesületünkben és Alberti és társa cégnél (IV., Kossuth Lajos-ú. 15.), egyesületünk tagjai számára 4,2 és 1 K-ért csakis egyesületünkben válthatók előre.

27-én, szerdán d. u. 4 órakor a Társadalmi Múzeum nagytermében (V., Mária Valéria-utca 12., kaszinóbejárat): ÉRTEKEZLET A LEÁNYOK PÁLYAVÁLASZTÁSÁRÓL.

Áprilisi krónika. Választójogi nagygyűlést tartottunk 5-én az újjáruház közgy. termében, Mellem Miskolczy Eugénia elnöklete alatt. Schwimmer Rózsa kifejtette, hogy azok a közkeletű gavalléros frázisok, amelyekkel a belügyminiszter úr is megokolta küldöttségünknek adott elutasító választát, milyen kevés igazságot tartalmaznak. „Féltik a nőt”, úgymond, „a politikától, de nem féltik azoktól az igazságtalan törvényektől, amelyekkel szemben éppen azért tehetetlen, mert nincsenek politikai jogai.” Pataj Sándor (Zombor) a magyar állam érdeke szempontjából fejtegeti a nők választójogának jelentőségét. Fejes Zsófi a munkásnők álláspontját ismertette; Reinitz Ernő evvel kapcsolatban szóvá tette, hogy még a szociáldemokrata párt sem küzd nálunk a nők választójogáért; Dirnfeld Janka a kereskedő feleségének anyagi felelősségét állította szembe politikai jogtalanságával; Gárdos Mariska a szociáldemokrata párt programjára hivatkozva, annak prioritásáért szállt síkra a nők választójogáért folyó küzdelemben; nem ismer férfijogokat és nőjogokat, azért feleslegesnek tartja a feminizmust; Kovács Alajos azt állította, hogy a Feministák Egyesülete nem törődik a gazdasági kérdésekkel (!); Glücklich Vilma felemlítette, hogy a feminista érzelmű szervezett munkásnők a pártban mennyi zaklatásnak vannak kitéve; Ladányi Armin szerint a munkásság felismerte a feministák kétszínűségét és tenni fog róla, hogy ahol feministák „betolakszanak” a munkásnők szervezeteibe, ott úgy csapódják be az ajtó az orruk előtt, mint eddig; Wilhelm Szidónia a Nőmunkás című lapot idézi annak bizonyítására, hogy a szociáldemokrata párt nem törődik a nők szervezésével; „Weisz Károly a szocialisták nevében durván támadja a feminista mozgalmat; Schwimmer Rózsa zárószavában utal arra, hogy előadása ellen voltaképpen csak néhány szocialista szólalt fel, ami annál furcsább, mert ezáltal ők szolidaritást vállalnak Andrassy Gyulával. Kifejti, hogy egyesületünk éppen olyan leszármazottja a már évszázadok óta létező nőmozgalomnak, mint a

magyarországi szociáldemokrata párt az egész világra kiterjedő munkásmozgalomnak. Egyébként semmi sem kényszeríti a szociáldemokrata pártot arra, hogy velünk együtt dolgozzék a nők választójogáért. Kéri az egybegyűlt közönséget: ne ezt nézze, ki küzd érte régebben? Akár velünk, akár szigorúan elkülönítve tőlünk, tegyen meg mindenki minden lehető arra, hogy diadalra jusson ez a küzdelem, amellyel az egész társadalom boldogításának fontos, nélkülözhetetlen eszközét kívánják a nők megszerezni. Ezek után a nagygyűlés egyhangúlag elfogadta a következő határozati javaslatot: „Az április 5-én az újjáruház nagytermében összegyűlt nagygyűlés követeli a kormánytól es a képviselőháztól a férfiakra és nőkre egyaránt érvényes általános, egyenlő, titkos választójogra vonatkozó törvény sürgős megalkotását.”

Szülői értekezletünkön a gyermek érzékszerveinek és megfigyelőképességének minél hathatósabb fejlesztésére igyekeztünk rábírni a szülőket; meg akartuk velük értetni, hogy a közvetlen ismeretszerzés mennyivel becsebb szellemi kincset juttat a gyermek birtokába, mint a közvetett, könyv útján történő tanulás. E célunk megközelítése érdekében Guttenberg Pál igazgató ismertette az Amerikában alkalmazott Nature Study rendszerét: a gyermekekkel napról-napra megfigyeltetik az időjárásnak összes adatait; megmagyarázzák nekik a mindennapi, szembeölő jelenségeket; egyes növényeket, állatokat állandóan ápolgatnak és rendszeresen megfigyeltetnek velük; élményeik, megfigyeléseik előadására szoktatják; szerzett ismereteik gyakorlati alkalmazására tanítják. Kurucz Zsigmondné kielégítőnek tartja a jelenlegi tanítást a természettudomány terén. Friedné kifejti, hogy gyermekeit hogyan szoktatta hozzá a növények ápolásához, egy-egy mesterséges alkalmoszerű megismeréséhez s evvel a munka megbecsüléséhez. Glücklich Vilma a kérdés alapos tanulmányozására szólítja fel a jelenlevőket; utal arra, hogy az iskolai reformok mennyi nehézséggel járnak és milyen súlyos akadályokba ütköznek. Ezért a szülők kötelessége, hogy amit helyesnek ismertek fel, otthon lehetőség szerint meg is adják gyermekeiknek. Eber figyelme, egészséges gondolkodású, munkás egyéneket neveljenek belőlük a helyett, hogy a felnőttekhez hasonló viselkedésre kényszerítve s azok mulatságában részesítve őket, koravén, ifjúságukat nem is élvező dekadensekké válnának, mint az manapság oly gyakran megtörténik. **Vidéki előadásaink** állandóan nagy sikerrel járnak és az ellenünk rosszhiszeműleg terjesztett rágalmak megcáfolásával ügyünknek nagy szolgálatot tesznek és sok hívet szereznek. Érsekújváron Kurzweil Gáspárné tagtársunk, Nyitrán Engel Berta tagtársunk buzgólkodott fáradhatatlanul a rendezés érdekében, míg Temesvárott buziási Eisenstädter Rikárdné és Ivándi Géza né tagtársaink fáradoznak legtöbbet előadásunk sikere érdekében. Fogadják ügyünk érdekében kifejtett buzgóságukért egyesületünk választmányának őszinte köszönetét.

Adományok. Engel Sándorné 10 K-val járult hozzá a választójogi nagygyűlés költségeihez. Közgyűlésünk egyik vendége, Schiffer Miksa úr, 100 K-t küldött törekvéseink támogatására.

Az amsterdami Kongresszusra szobák egyesületünk útján rendelhetők. Eddig 15 tagtársunk jelentkezett a részvételre.

**Külön megítvó-
kat és értesíté-
ketnem küldünk.**

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTEBITÉSEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

ÖSSZEJÖVETELK MÁJUS HAVÁBAN.

3-án vasárnap:

KIRÁNDULÁS. Találkozás reggel ½9 órakor a Pálffy-téri h. é. vasúti állomásnál. – Útirány Békásmegyér–Margitliget. – Visszaérkezés este 9 órakor.

10-én vasárnap:

A Szépművészeti Múzeum megtekintése. Találkozás d. e. 10 órakor az egyesületben.

24-én vasárnap:

Kirándulás Leányfalura. Találkozás az Eötvös-téri hajóállomásnál reggel 8 órakor. Visszaérkezés ugyanoda este 9 órakor. Útiköltség 1.20 korona. Ebédet mindenki magával visz.

Áprilisi krónika. Március 31-én jól látogatott tagértekezletet tartottunk, melyen az ügyvédi és közjegyzői irodák vasárnapi munkaszünetéről tartott Kerner Mária előadást. E tagértekezlet határozatából átiratot intéztünk az igazságügyi és kereskedelmi miniszterekhez kérve a vasárnapi munkaszünetnek és a kötelező betegsegélyezésnek az ügyvédi és közjegyzői irodák alkalmazotaira való kiterjesztését. A budapesti ügyvédi kamarát és az ügyvédjelöltek szervezeteit hasonló akció indítására szólítottuk fel.

Közgyűlés. Április 17-ikén a tagok élénk részvétele mellett folyt le közgyűlésünk. Testvéregyesületeink közül képviseltette magát a Magyarországi Magántisztviselők Egyesülete és a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete. Az évi jelentés és a zárszámadások tudomásulvétele után megejtették a választásokat. Minthogy Schwimmer Rózsa az elnöki tisztségre nem jelöltette magát, a választmány azt indítványozta a közgyűlésnek, hogy a lelépő elnök iránti tiszteletből az elnöki tisztséget ez évben ne töltsük be. A közgyűlés ezzel ellentétben Schwimmer kisasszonyt mégis megválasztotta elnöknek, de ő a választást nem fogadta el. Ugyancsak ellenezte Szenczy Gizella és Schnurr Nellynek azt az indítványát, hogy tiszteletbeli elnöknek válasszák meg. Schwimmer kisasszony bőven kifejtette, hogy egyesületünknek nem szabad az üres címadományozások sablonos útjára térni, úgy hogy a közgyűlés végül magáévá tette álláspontját. A választmány tagjai lettek: Becz Mihály, Besnyő Béla dr., Blumgrund Janka, Borsodi Aranka, Böhm Hermin, Braun Mária, Breuer Hedwig, Csellár Paula, Dános Jetty, Duskau Erzs, Fonyó Berta, Fürth Irén, Gábrriel Nándorné, Glücklich Vilma, Goldberger Gizella, Grossmann Janka, Hoffenreich Erna, Kálmán Anna, Kerner Mária, Klein Frida, Klein Laura, Klein Sarolta, özv. Kozmáné Glücklich Klára, Kreutzer Lipót dr., Marczelly Gusztávné, Mehner Gizella, Pogány Paula, Quitt Elza, Radotínsky Ida, Rác Etelka, Rajnay Ilonka,

Reinitz Ernő, Reselpacht Zsófia, Ristics Ilona, Salgó Béla, Scheibert Teréz, Schnur Nelly, Schwimmer Rózsa, Seidberg Róza, Spitzer Róza, Steiner Riza, Szabados Flóra, Szabados Klotild, Szency Margit, Szenttornyai József, Taubner Margit, Tolnay Flóra, Trombitás Erzs, Urbach Olga, Wilhelm Szidónia. Számvizsgálók: Karács Anna, Fazekas Ármin, Schmitt Izabella.

A közgyűlést közös vacsora követte, amelyen vidám hangulatban soká maradtunk együtt.

Mikép támogathatjuk anyagilag az egyesületet?

E kérdés felett gyakran gondolkodnak tagtársaink, különösen olyankor, ha egy-egy intézményünk gyarapításáról van szó. Az Amerikai írógépkelek kereskedelmi társaság ajánlja, hogy a cégnél tagtársaink által feladott rendelések után 10% (tíz százalékot) fizet egyesületünk pénztárába. A befolyó összegeket egyesületünk állás-közvetítése és üdülőtelepe javára fordítjuk. Egyesületünk érdekében felkérjük tagtársainkat, hogy irodájuk szükségletét, írógépkelekben, nevezetesen festékszalgok, Yost-párnák, írógéppapíros, sokszorosító festékek, stencil, olaj, radír stb. stb. nevezett cégnél fedezzék, mert ezzel az egyesület anyagi gyarapodásához hozzájárulnak. Az Amerikai írógépkelek Kereskedelmi Társaság irodája Budapesten, Eötvös-u. 48. I. em. alatt van. Telefon: 106-06.

Üdülőtelep. Tagjaink az üdülőtelepet díjtalanul vehetik igénybe Olcsó ellátásról is gondoskodunk. írásban kérünk jelentkezést, hogy ki mikor és mennyi időt óhajt az üdülőtelepen tölteni.

Lakásváltoztatások. haladéktalanul bejelentendők. A tagdíjat, havonta 1 koronát szíveskedjenek a tisztelt Tagtársak mindig a hónap elején az egyesületben lefizetni. Postai befizetési lapot készséggel küldünk.

Nagyvárak. Május i programm:

Május 10-én délután 2 órakor választmányi ülés.

17-én kedélyes délután.

24-én taggyűlés.

ÁPRILISI KRÓNKA. Április 5-én választmányi ülést tartottunk, melyen a tagok majdnem teljes számban megjelentek s így a gyűléseken való megjelenésre buzdító felhívásunknak foganatja lett. Apró egyesületi dolgok letárgyalása után élénk vita indult meg az egyesületi élet fellendítése s általában a nőtisztviselők szervezése kérdésében, amely vitára impulzust adott az ügyvezető azon jelentése, hogy a jelenlegi taglétszámmal s ezzel arányban csekély tagdíjbevétellel egyesületet, még a jelenlegi látszólag szűk keretek között mozgó kiadások mellett is, fentartani nem lehet. Több indítvány hangzott el. Szó esett arról,

hogy mozgalmat kell indítani az itteni állami hivataloknál alkalmazott nőtisztviselők körében s oda hatni, hogy őket – de különösen a postánál levő alkalmazottakat, már a jelentékeny számuknál fogva is – az egyesületünk tagjai sorába való belépésre megnyerhessük. Evégből egy 4 tagú bizottságot küldött ki a választmány azzal, hogy puhatolozzék egyes postai nőtisztviselőknél és amennyiben ezeknél az egyesületünkbe való belépésre hajlandóságot tapasztalnak, tegyenek jelentést, s az elnökség felhívja őket az egyesületbe való belépésre. E bizottság tagjaiul Leinwand Etel elnökle alatt Gárdos Berta, Riedl Natália és Salgó Gizi kartársnöket választották. Az állásközvetítés fejlesztése érdekében a választmány egy körlevél kibocsátását határozta el, amelyet úgy az itteni cégekhez, mint a kartársnőkhöz megküldeni rendeli. Szó esett végül egy kedélyes délután rendezésétől is, amelyet a vigalmi bizottság a tagok szórakozására beléptidj nélkül, valamelyik vasárnap délután fog rendezni. Az ülés végén 3 rendes és 16 pártoló tag vettünk fel s így a jelenlegi taglétszám 42 rendes, 34 pártoló és 1 alapító tag

Április 12-iki taggyűlésünkön Leinwand Etel alelnök tartott előadást a szép számban megjelent tagoknak a nőmozgalomról és annak okairól. Előadása mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét. Beszért a női nevelés egyoldalúságáról, amelynek következménye az, hogy a nők ma szégyenlenek irodai munkára vállalkozni, nincs bennök önállóság s mintegy beletörődnek alárendelt helyzetükbe. Tartalmas és komoly előadását a jelenlévők lelkesen megtapsolták.

GYORSÍRÁSI TANFOLYAM. A gyorsírási tanfolyamot május 15-én megindítjuk. Kérjük a tagokat, hogy azon minél többen vegyenek részt. Előjegyzést elfogad az ügyvezető akár személyesen, akár levélileg naponkint a délutáni órákban

ANGOL-NÉMET-FRANCIA NYELV-TANFOLYAMRA jelentkezéseket az ügyvezető elfogad. A tanítás Berlitz módszer szerint történik. Tandíj heti 2 óráért havonként 5 korona.

ÁLLÁSKÖZVETÍTÉS. Gépiró s levelező nagyobb cégnél alkalmazást nyer. Fizetés megegyezés szerint. Könyvelő, önálló perfekt levelező nagyobb vállalatnál alkalmazást nyer. Fizetés 120-140 korona. Gépirónők ügyvédi irodákban kerestetnek.

HELYISÉGVÁLTOZÁS. Egyesületünk f. évi május 1-től az „Emke” palota második emeletén a Magántisztviselők új helyiségében lesz

Pécs: Március 29-én a kereskedelmi és iparkamara fenyves termében a teljes számban megjelent tagok és rokon-egyesületi kiküldöttek részvétele mellett tartottuk meg nyilvános alakuló ülésünket, amelyen városunk intelligentiája is igen szép számban volt képviselve. A központ képviselőjében Gergely Janka k. a. jelent meg, akinek nagyszabású előadásán kívül nagyban emelték ülésünk ünnepélyességét a pécsi testvéregyesületek küldötteinek üdvözlőbeszédei.

A gyűlés után esti 8 órakor vendégünk tiszteletére saját egyesületi helyiségünkben szűkebb körű teaestélyt rendeztünk, amelyen összes tagjainkon kívül néhány vendéget is üdvözölhettünk. Az estélyen mindvégig fesztelen jókedv uralkodott.

Áprilisi üléseinken és összejöveteleinken főképpen a lakáskérdés foglalkoztatta tagjainkat. Döntésre e tekintetben azért nem juthattunk eddig, mivel a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak különálló egyesületei közt az egyesülésre nézve tárgyalások vannak folyamatban és egyesületünk már csak azért is bevárni kénytelen ezek befejezését, mivel azok eredményétől függ, hogy melyik egyesülettől veszi a szükséges helyiséget albérletbe. Az ily módon való albérletbe-vétel az anyagi szempont mellett még azért is kedvező egyesületünkre nézve, mert a főbérlet egyesület gazdag könyvtára is rendelkezésére áll tagjainknak.

Május 1-én összes tagjainkkal a Mecsek-hegység egyik legszebb pontjára fogunk a kora reggeli órákban kirándulni.

Április 29-én kezdjük meg az egyesületi helyiségünkben minden hónapban tartandó „kedélyes-esték” sorát, amikor elnökünk, dr. Rosenspitz Berta k. a. „Alkoholizmus és intelligencia” címen fog felolvasni, Domány Paula k. a. monológot ad elő, Récei Karolin k. a. pedig szavalattal élénkíti annak programját.

A nyári francia és német kurzus dolgában legközelebbi választmányi ülésünk fog véglegesen dönteni. Kertész Teréz.

Szombathely: A városunkat gyászba ejtő súlyos tifuszbajrány lehetetlenné teszi az egyesületi életet, úgy hogy munkánk a rendes közegészségi viszonyok helyreállításáig megakadt. Trombitás Erzi.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK JELENTÉSE A X. RENDES KÖZGYŰLÉSEN.

Tisztelt közgyűlés!

Egyesületünknek az 1907 évben történt eseményeiről a következőkben beszámolva, kiemelhetjük mindjárt, hogy az idej esztendő munkában és eseményekben gazdag, eredményeiben igen kielégítőnek mondható. Hiszünk, hogy a t közgyűlés is meglepéssel fogja tudomásul venni beszámolóinkat.

Az elmúlt évben 12 rendes és 1 rendkívüli választmányi ülést tartottunk A közgyűlést

követő első választmányi ülésen a tisztikart a következőképpen alakítottuk meg Alelnökök: Grossmann Janka. Pogány Paula Titkárt Wilhelm Szidónia Pénztáros: Schnur Nelly Ellenőr: Szency Margit Jegyzők: Taubner Margit és Szabados Klotild Könyvtárosok: Fischhof Rózsa és Klein Sarolta. Ügyész: dr. Besnyó Béla Háznagy: Kühne Olga. Majdnem kivétel nélkül az előző évek tisztikara, egyesületünknek jól ismert kipróbált

munkásai. Évközben a háznagy lemondott, helyébe Borsodi Arankát választottuk meg; Szency Margit ellenőr pedig az esztendő vége felé megbetegedvén, teendőinek elvégzését ideiglenesen Seidberg Róza vállalta.

A tanügyi bizottságban Besnyő Béla dr., Glücklich Vilma, Grossmann Janka, Kreutzer Lipót dr., Kozmáné G. Klára, Salgó Béla, Schwimmer Rózsa, Sinkmann Rózsi és Willhelm Szidónia, az üdülőtelep-bizottságban pedig Blumgrund Janka, Fazekas Armin, Schnur Nelly, Tolnai Flóra, Szenttornyai József, Szukovszky Irma és Willhelm Szidónia vállaltak munkát.

A Magántisztviselők Országos Szövetségének tanácsában: Blumgrund Janka, Taubner Margit, Schwimmer Rózsa és Szabados Klotild képviselték egyesületünket. Mint közvetlenül beválasztott tanácsstagok pedig Grossmann Janka és Willhelm Szidónia vettek részt a Szövetség munkájában.

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetségében Schwimmer Rózsa elnök képviselt bennünket.

Egyesületünk fejlődésének legékesebb bizonyossága az új tagok nagy száma.

	Rendes	Pártoló	Alapító
1907. évben volt	1281	323	31
1908. „ belépett	<u>306</u>	<u>15</u>	<u>1</u>
Összesen	1587	338	32
1908. „ kilépett	48	12	–
1908. „ meghalt	<u>2</u>	<u>–</u>	<u>–</u>
Van jelenleg tehát.....	<u>1537</u>	<u>326</u>	<u>32</u>
Összesen	1895 tag		

Idei munkásságunk legjelentősebb eseménye az első vidéki fiókegyesületek alapítása. És örömmel jelenthetjük, hogy néhány kitűnő vidéki munkatársunk segítségével már az első évben három fiókegyesület létesült. Ezzel a 11 esztendővel ezelőtt megállapított munkatervünknek egy jelentős pontja, a vidéki nőtisztviselők szervezése, megvalósult munkásságunk erősítésére, a vidéki kartársak, de egyúttal egész karunk hasznára.

Az első vidéki egyesület Pécsen alakult meg. Amint tisztelt tagtársaink előző évi jelentéseinkből tudják, egy pécsi buzgó tagtársunk, Kertész Tetéz már régen azon fáradozott, hogy a pécsi nőtisztviselőket szervezze. Állandóan napirenden tartotta a kérdést. Nagyot lendített az ügyön egy értekezlet, melyet 1907. január havában elnökünk, Schwimmer Rózsa tartott Pécsen a szervezkedés érdekében. Ugyanő és Willhelm Szidónia titkár októberben újból értekezletet tartottak Pécsen. Ez alkalommal a megjelentek egyhangúlag nagy lelkesedéssel elhatározták a pécsi fiókegyesület létesítését. Az ideiglenes vezetést Kertész Tetéz vállalta. Neki és buzgó munkatársainak sikerült a

pécsi tisztviselőnők nagy részét a szervezkedés eszméjének megnyerni és az 1908 márc. 29-iki közgyűlésükön, mely alkalommal Grossmann Janka alelnökünk tartott előadást „A nőtisztviselők helyzetéről”, már a pécsi nőtisztviselők legnagyobb része az egyesülethez tartozott. A pécsi férfikartársak az új egyesületnek díjtalanul adtak helyiséget, hogy a kezdet nehézségein átsegítsék. Az egyesület elnöke Rosenspitz Berta dr., ügyvezető-titkára Kertész Teréz.

Nagyváradon Schwimmer Rózsa elnök tartott értekezletet a szervezkedés érdekében, Gárdos Berta és Fried Ferenc kartársak lelkes buzgalmának eredményeképpen 1907. okt. 20-án alakíthattuk meg az ottani egyesületet. Elnöke Leinwand Etel, titkára pedig Gárdos Berta lett. Az ünnepélyes alakuló közgyűlésen egyesületünket elnök és titkár képviselte. Több testvéregyesület is képviseltette magát az alakuló közgyűlésen.

Trombitás Erzsébet tagtársunk, aki az elmúlt esztendőben szakismeretei bővítése céljából Budapesten tartózkodott és az alkalmat felhasználta, hogy egyesületünk minden munkájában résztvegyen, tapasztalatait Szombathelyen értékesítette ügyünk javára. Trombitás Erzsébetnek sikerült ottani kartársaink legnagyobb részének érdeklődését felkelteni úgy, hogy 1907. november 10-én 50 rendes, 63 pártoló és 1 alapító taggal alakult meg az új egyesület, melynek elnökségét Greizinger Ottóné, titkári tisztségét pedig Trombitás Erzsébet vállalta. Az alakuló közgyűlésen egyesületünket Schwimmer Rózsa elnök képviselte. Ő ez alkalommal is a nőtisztviselők helyzetéről tartott előadással járult hozzá, az új egyesület munkájához. Itt említjük meg, hogy azóta Glücklich Vilma, választmányunk tagja is tartott a szombathelyi egyesületben előadást.

A három vidéki egyesület alapszabályai értelmében, a fiókegyesületek teljesen önállóan működnek, azonban a választmányokban való kölcsönös képviseltetés, a központnak fizetendő tagdíj és a közös hivatalos lap által szerves kapcsolatban állnak egyesületünkkel. Természetes, hogy a vidéki szervezetek tagjai a központot is bármire nézve éppen olyan mértékben vehetik igénybe, mint a Budapesten tartózkodó tagtársak.

Abból az alkalomból, hogy az egyesületünkkel kapcsolatban nem álló Szegedi Nőtisztviselők Egyesülete elnökünket felkérte egy előadás megtartására, kísérletet tettünk arra nézve, hogy a Szegedi Nőtisztviselők Egyesületét, amely fennállásának negyedik évében is teljesen sikertelenül működik, mint a központ fiókját hozzuk kapcsolatba egyesületünkkel, hogy így módot nyerjünk a szegedi egyesület munkáját eredményesebbé tenni. Elnökünkön

kívül titkárunk is Szegeden töltött szabadság-ideje alatt buzgólkodott a reform megvalósításán. Egyelőre azonban sikertelenül. Ebből is láthatjuk, hogy egy helytelen alapon induló szervezett mint a szegedi tisztviselőnk izolált szervezkedése volt sokkal nehezebben terelhető a helyes irányba, mint helyes irányelvvel induló szervezkedés ha az szűkebb alapon is létesül. A szegedi kartársaink sínylik legjobban a helyzetet, mert sem állásközvetítőjük, sem tanfolyamaik nincsenek, amint ezt panaszainkból tudjuk. Az ottani egyesületnek néhány lelkes vezető embere azon munkálkodik most hogy az általunk indítványozott kapcsolatot létrehozza.

Egy másik jelentős lépés a szervezkedés terén a posta távirda és távbeszélő nőtisztviselőinek szervezésére irányuló munkánk. Szency Margit tagtársunk e tisztviselőnk helyzetéről hivatalos lapunkban. „A nő és a társadalomban” közölt cikkéből indultunk ki. Ebben a cikkben élesen megvilágította azokat a gazdasági hátrányokat amelyek e kategóriák nőtisztviselőit igazságtalanul sújtják úgy, hogy kötelességünknek tartottuk alapszabályaink rendelkezései értelmében, ebben az irányban nagyobb akciót indítani. A cikkből külön levonatokat készítettünk és elküldöttük Magyarország összes, a postánál, távirvánál és távbeszélőnél alkalmazott nőtisztviselőinek. Szép számmal van már most is jelentkezés részükről. Tömegesen akarnak csatlakozni egyesületünkhöz, hogy a mi erős szervezetünket igénybe véve, helyzetük javítása érdekében működ-hessenek. Reméljük, hogy a most folyamatban levő szervezkedési munka eredményéből már jövő jelentésünkben beszámolhatunk tisztelt tagtársainknak.

Nagyjelentőségű eseménye volt az idei esztendőnek a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak kongresszusa, melyet 1907 június 29 és 30-án tartottunk Budapesten Egyesületünk, mint testület, valamint egyes tagtársaink, bőven vették ki részüket az előkészítés munkájából. A kongresszus tárgyalásaiban élénken vettek részt tagtársaink és sok esetben döntő befolyást gyakoroltak az ott hozott határozatokra. Az elnökségben Schwimmer Rózsa elnökünk foglalt helyet, Grossmann Janka alelnökünk pedig referense volt a kereskedelmi felügyelet és kereskedelmi bíróságok kérdésének. A kongresszus lefolyása méltó volt ahhoz a nagy várakozáshoz, melyet hozzá fűztünk. Komoly szaktanácskozás volt ez, ahol a különböző pártármalátú egyesületekhez tartozó férfi- és női kartársak egy pillanatra sem feledték el, hogy abban a nagy kérdésben, amely őket itt egybegyűjtötte, az alkalmazásban levő emberek helyzetének megváltoztatásában egytől-egyig szolidárisak.

A kongresszuson tárgyalt kérdéseket itt nem vehetjük sorra, utalunk a „Kongresszus Naplójára”, mely kimerítően tartalmazza a tárgyalások menetét. Aki a kongresszusi naplót elolvassa, karunk minden kérdésében elfoglalt állásunkról tiszta képet kap, azért is minden kartársunknak ajánljuk átolvasását. A Magántisztviselők Országos Szövetsége adta ki; készségeel szerezzük, be minden tagtársunknak.

Még két alkalommal vettünk részt a férfikartársak egyesületeivel együttesen rendezett nagygyűléseken. Mindkét esetben úgy az előkészítés, valamint a határozatok hozatalában kivettük a munka és döntés reánk tartozó részét. Így 1907 október 9-én az általános választójog érdekében a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak összes testületei által egybehívott nagygyűlésen, ahol egyhangúan fogadtak el egy határozati javaslatot, melynek értelmében gazdasági harcunk sikeres megvívása érdekében az általános, nőkre is kiterjedő aktív és passzív választójog sürgős törvénybeiktatását követeli a nagygyűlés. Május havában egy Nagyváradon tartott kartársi nagygyűlés, amelyen egyesületünket Schwimmer Rózsa elnök képviselte, ugyanilyen értelmű határozatot hozott. Mindkét gyűlésen elnökünk emelt szót a nők politikai egyenjogúsítása tárgyában és indokolta annak szükséges voltát. Itt említjük meg, hogy politikai egyenjogúsításunk érdekében átíratot intéztünk valamennyi képviselőhöz, melyben hangsúlyoztuk, mily nagy fontossága van ránk nézve annak, hogy a munkaviszonyainkat szabályozó törvényekre direkt befolyást nyerjünk.

Február 9-én az összes kartársi egyesületekkel együtt nagygyűlést tartottunk az adóreformjavaslat tárgyában. Az új javaslat sok sérelmes pontját sorra véve, abban állapodtunk meg, hogy beadványban fejtjük ki álláspontunkat az új javaslattal szemben és oda fogunk hatni, hogy fölfogásunk érvényre jusson az új törvényben. A javaslatot a kormány időközben visszavonta.

Az idén egyesületünkben 5 taggyűlést tartottunk És pedig: 1. A szabadságidőről. 2. A betegsegélyezésről, mindkét tárgy előadója Grossmann Janka alelnök volt. 3. Az új betegsegélyezési törvényről, előadója Kürschner Jakab, a betegsegélyező pénztár szakértő tisztviselője volt. 4. Sajtónkról. A vitát Schwimmer Rózsa elnökünk vezette be. 5. Az ügyvédi irodák vasárnapi munkaszünete. Előadója Kerner Mária tagtárs volt. Ez a tagértekezlet oly irányú határozatot hozott, hogy megkeressük az ügyvédi kamarát, az ügyvédjelöltek szervezetét és az illetékes minisztereket arra nézve, hogy a vasárnapi munkaszünet, valamint a kötelező betegség és baleset elleni biztosítás az ügyvédi és közjegyzői irodák

viselőnk bizony nem igen törődnek azzal, hogy milyenek a munka feltételei, megfelel-e egészségügyi szempontból stb. létérdekünknek. Minden tagtárs tekintse állásközvetítőnket központinak és elkerülhetetlennek, mert jogviszonyaink végleges szabályozásáig csak így biztosíthatunk magunknak rendes munkaidőt, egészséges irodát, kielégítő fizetést, biztosított szabadságidőt stb. Tehát oda kell hatni, hogy senkisémmé vállaljon munkát az egyesület állásközvetítőjének megkerülésével.

Üdülőtelepünk javára Friedmann Eszti tagtársunk 90 koronát gyűjtött, a Foncière biztosító társaság 25 koronát adományozott, Löw Lenke gyermekelőadást rendezett, mely 62 korona tiszta jövedelmet hozott az üdülőtelepnek.

Március 7-én rendezett estélyünk alkalmával és évközben is kisebb-nagyobb adományokkal gyarapították többen ezt az alapot.

Az idén 6 társaskirándulást rendeztünk. Négyeszer pedig képzőművészeti kiállításokat tekintettünk meg, továbbá a balesetbiztosítási kiállítást, a posta- és táviróhivatal új géptermet és a főváros legmodernebb berendezésű iskoláját. Ezenkívül a télen át szerda, esténként egyesületünkben jöttünk össze, mely alkalmakkor a következők voltak szívesek felolvasás, előadással közreműködni: Ámon Ottó, Fáber Oszkár, Fantó Anna, Faragó Lajos, Fieber Henrik dr., Fischer Mór, Frank Olga dr., Grossmann Janka, Nádas Margit, Nemes János, Schwimmer Rózsa, Stein Fülöp dr., Steinberger Sarolta dr., Steiner Riza, Szabados Klotild, Vidéky Apolla. A nyáron át a budai várkert-kioszkban találkoztunk szerdánként.

Egyesületünk idei eseményei közül kiemeljük még, hogy a Szabadtanítás Kongresszusán

résztvettünk. Elnök és titkár képviselte egyesületünket. Vrasich Matild tagtársunk tiszteletére 25 évi szolgálati jubileuma alkalmából társasvacsorát rendeztünk. Kezdeményező lépést, tettünk egy gépjávitó-tanfolyam indítására. A Magántisztviselők Országos Szövetségévé együtt kérvényt intéztünk a közoktatásügy miniszterhez egy minta kereskedelmi iskola létesítésének engedélyezése érdekében.

1908 március 7-én a Royal szálloda összes termeiben rendezett estélyünk kiváló sikerrel folyt le. Szíves közreműködésükkel hozzájárultak: Csiszér Arthur, Szabados Klotild, a Szabados fivérek, Tarnay Ernő és Z. Molnár László. Az est tiszta jövedelme állásközvetítőnk és üdülőtelepünk javára szolgált.

Könyvtárunk rendezésének igen fáradtságos munkájáért e helyt mondunk köszönetet Kerner Mária és Klein Sarolta tagtársainknak. A könyvtárt többen gyarapították adományokkal, különösen kiemeljük Sulyok Ylda 65 kötetes ajándékát. Úgy neki, mint a többi adományozónak köszönetet mondunk. Pénzadományt kaptunk egyesületünk alapító tagjától, Katscher Lipóttól, ki már ismételtelen adta jelét egyesületünk iránti lelkes érdeklődésének. Ezúttal szervezkedési alapunk javára adományozott 100 koronát.

A választmány, alelnökünk Grossmann Janka atyjának halála alkalmával 30 koronát adományozott koszorúmegváltás címén. A kereskedelmi bál rendező-bizottsága pedig 200 koronát juttatott egyesületünknek. Valamennyi adományért itt is köszönetet mondunk. Nem hallgathatjuk el azt a nagylelkű ajánlatot, melyet Szabados Klotild tagtársunk tett, amikor ez év folyamán egyesületünk olyan pénzzavarban volt, hogy legszükségesebb kiadásait sem

BEVÉTEL	KÖLTSÉGELŐIRÁNYZAT AZ 1908. ÉVRE		KÖLTSÉG
Kézpénz.....	1881	Házbér	1200
Rendes tagdíj	6000	Tiszti fizetés ...	2200
Pártoló	400	Állásközvetítés	800
Tanfolyamok	4500	Tanfolyamok ...	4500
Estélyek	1000	Lap	1600
Vidéki egyesületek tagdíjai ...	200	Üdülőtelep	500
Beiratási díjak	700	Szervezkedés ...	300
Kedvezmények és kamat	40	Propaganda.....	300
		Könyvtár.....	250
		Beruházás	200
		Nyomtatvány...	300
		Fűtés, világítás	500
		Incassó- jutalék	300
		Egyenleg	1771
	14721		10
			14721
			10

fedezhette. Szabados tagtárs ekkor értéktárgyait ajánlotta fel kölcsönképen értékesítésre. Szükségesnek tartjuk ennek az esetnek a megemlítését mert tagtársaink nagy részének hibája, hogy ilyen zavarba juthat nagy taglétszámmal bíró, de tőke nélkül dolgozó egyesületünk. Ha minden tagtársunk pontosan teljesíténé tagdíjfizetési kötelezettségét, nemcsak, hogy anyagi zavarba nem jutnánk, hanem hathatósan fejleszthetnénk intézményeinket. Nem szólva arról mennyire megkönnyítené munkánkat ha egy kis tartalékalap biztosítaná anyagi szükségleteinket.

Munkásságunkról szóló jelentésünket befejeztük. Mielőtt azonban tudomásulvételét kérnők, egy egyleti életünket mélyen érintő tényről kell beszámolnunk.

Ez év folyamán ugyanis elnökünk Schwimmer Rózsa aki egyesületünknek 1897 október hónapja óta tagja 1901 óta pedig elnöke volt határozottan kijelentette hogy az elnöki tisztséget tovább nem fogadja el. A választmány mindent megkísérelt hogy elnökünk elhatározását megmásítsa, de ő arra hivatkozott, hogy eddigi működésében is csak az egyesület érde-

keit szolgálta, ezt az elhatározását is az egyesület fejlesztésének érdeke vezérli. Nem tudnánk elnökünk határozatába belenyugodni ha arról nem biztosított volna bennünket, hogy mint az egyesület választmányi tagja tovább is részese marad munkánknak.

Az a nagy odaadó és eredményekben gazdag munkálkodás, melyet Schwimmer Rózsa egy évtizednél régebben fejt ki egyesületünk és karunk javára bő méltánylást igényelne de elnökünk határozott és nem mellőzhető kívánságára tartózkodnunk kell e méltatástól. Egyre azonban felkérjük a tisztelt tagtársakat fejezzék ki Schwimmer Rózsa működése iránt érzett nagyrabecsülésüket azzal a tettel hogy minden lehető munkával fejlesszék egyesületünket.

Évi jelentésünk befejezéséül még jövő évi munkaprogrammunk legfontosabb pontjára az ipartörvény revíziójával szemben kifejtendő akciókra kell utalnunk. Sorompóba szőlítjük tagtársainkat már ma hogy e létérdekünket legközelebből érintő munkában élénken részt vegyenek.

Ezek után pedig kérjük jelentéseink tudomásul vételét.